

Cultuur- en Erfgoedbeleid Overijssel 2025-2028

'Morgen wacht niet'

Inhoud

1. Inleiding – Morgen wacht niet	1
2. Rol en verantwoordelijkheden provincie	3
3. Terugblik op Raak! Cultuurbeleid 2021-2024	5
4. Ontwikkelingen en kansen!	8
5. Ambities en doelstellingen	12
6. Financieel overzicht	22
7. Begrippenlijst	23
8. Bronnenlijst	25
9. Participatie	28
10. Uitvoeringsprogramma	30

1. Inleiding Morgen wacht niet

Wij koesteren onze cultuur en ons erfgoed in al haar verschijningsvormen. Cultuur en erfgoed zijn namelijk essentieel voor het welzijn van de inwoners van Overijssel. De provincie Overijssel stelt het welzijn van haar inwoners centraal en vindt het belangrijk dat iedereen prettig kan wonen, werken en leven in onze provincie. Het gaat daarbij niet alleen om de economie, maar om alles wat mensen van waarde vinden, zoals gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, verbondenheid tussen mensen, persoonlijke ontwikkeling en veiligheid. Om 'brede welvaart'.

Cultuur en erfgoed zijn belangrijke elementen die bijdragen aan deze brede welvaart. In een wereld die in beweging is en waar grote ruimtelijke en maatschappelijke veranderingen voor onzekerheid zorgen, kunnen cultuur en erfgoed een prachtige bijdrage leveren:

- ☆ Cultuur en erfgoed versterken de kwaliteit van leven. Cultuur en erfgoed moeten voor iedereen beschikbaar en bereikbaar zijn;
- ☆ Cultuur en erfgoed zorgen met creativiteit en innovatieve, passende oplossingen voor een aantrekkelijke leefomgeving en dragen bij aan gemeenschapsvorming;
- ☆ Cultuur en erfgoed zijn economisch van grote waarde.

Dit beleidsstuk gaat over perspectief, want morgen wacht niet en cultuur en erfgoed helpen mee om Overijssel klaar te maken voor morgen.

Cultuur en erfgoed maken het leven mooier

Wij kunnen trots zijn op wat Overijssel te bieden heeft op cultureel en erfgoed gebied. Cultuur is divers, onderscheidend en verrijkt. Cultuur is creativiteit en emotie, biedt mogelijkheid tot zelfontplooiing. Kunst draagt op eigen kracht bij aan een levendige samenleving met een aanbod dat inspireert, verwondert en verbaast.

SER Overijssel "Beschouw cultuur en de creatieve sector als een integraal onderdeel en een onmisbare factor om brede welvaart in de provincie Overijssel te bereiken".

Mensen uiten zich creatief in een koor of tijdens schilderlessen, delen ervaringen bij de fanfare, genieten tijdens een optreden in het lokale poppodium en ontmoeten elkaar in de bibliotheek. De Raad voor Cultuur schrijft in het stelseladvies: [Toegang tot cultuur](#). Op weg naar een nieuw bestel in 2029 'het maakt uit waar je woont of je gemakkelijk naar een voorstelling kunt gaan, een museum kunst bezoeken of zelf kunt deelnemen aan cultuur'.

Wij willen, uitgaande van kansengelijkheid en keuzevrijheid, dat iedereen hierin kan deelnemen – actief of passief, intensief of slechts af en toe. Culturele voorzieningen moeten laagdrempelig en bereikbaar zijn.

Erfgoed laat zien hoe mensen in het verleden leefden en zich ontwikkelden. Het helpt ons om te begrijpen waar we vandaan komen en geeft ons inspiratie voor de toekomst. Veel inwoners en bezoekers worden geboeid door de verhalen en de verbeelding daarvan in de vele Overijsselse musea en bezoeken tijdens Open Monumentendag een bijzonder monument. Erfgoed en cultuur zorgen voor onderlinge begrip en verbinding, dragen bij aan een sterke gemeenschap.

Cultuur en erfgoed = innovatieve en passende oplossingen

De samenleving staat namelijk voor grote maatschappelijke en ruimtelijke opgaven, waar geen eenvoudige oplossing voor is. Erfgoed staat door de veelvoudige aanspraak op de schaarse ruimte onder druk, maar met erfgoed als uitgangs- en vertrekpunt kan er gewerkt worden aan gebiedseigen oplossingen die passen bij een specifieke plek en deze plek versterken. Cultuur bevordert daarnaast het innovatievermogen van de samenleving. Kunstenaars en andere creatieve professionals kunnen hierbij helpen met hun innovatieve ideeën en creatieve kracht. Cultuur en erfgoed kunnen actief bijdragen aan opgaven zoals de leefbaarheid en ontwikkeling van het platteland, vrijetijdseconomie, evenementen, de energietransitie en laaggeletterdheid.

Cultuur en erfgoed zijn economisch van waarde

Direct en indirect zijn cultuur en erfgoed van grote economische waarde. De economische waarde van cultuur is onder andere af te meten aan de directe en indirecte bijdrage van de sector aan het bruto binnenlands product. De toegevoegde waarde van cultuur en media in Nederland is 26,5 miljard euro. Dat is 3,4% van het bruto binnenlands product (bbp) en daarmee ongeveer even groot als het belang van toerisme. Daarnaast zorgt de sector voor 330.000 banen. [Centraal Bureau voor de Statistiek, 'Satellietrekening cultuur en media'](#).

Missie

Het provinciale beleid draagt bij aan een vitaal cultureel leven in Overijssel en aan een provincie waarin erfgoed wordt gewaardeerd en een toekomst heeft. Alle Overijsselaars hebben toegang tot beoefening en beleving van cultuur en kunnen genieten van ons erfgoed. Erfgoed en cultuur worden daarnaast gezien als uitgangs- en vertrekpunt voor oplossingen voor maatschappelijke en ruimtelijke opgaven.

De aanwezigheid van voorzieningen als musea, podia en festivals in een stad geven de lokale middenstand (zoals de horeca) een belangrijke financiële impuls. Daarnaast draagt een culturele en creatieve uitstraling van een stad ook bij aan het vestigingsklimaat en de prijs van vastgoed. Ook een historische binnenstad of een bijzonder cultuurhistorisch landschap maakt een plek aantrekkelijker om te wonen, maar ook voor dagjesmensen, recreanten en toeristen.

Cultuur en erfgoed 'schouder aan schouder'

In het [Coalitieakkoord 'Schouder aan schouder'](#) wordt de provinciale inzet op cultuur en erfgoed als volgt onderbouwd:

"We blijven investeren in een divers cultureel aanbod in Overijssel, waar iedereen van kan genieten. We zijn trots op onze culturele instellingen en makers, die ons keer op keer weten te verrassen met hun vernieuwende ideeën en gepassioneerde inzet."

"Wij willen dat iedereen kan genieten van een breed cultureel aanbod, ongeacht de grootte van iemands portemonnee. Cultuur zorgt namelijk voor ontspanning, verwondering, inspiratie en het versterkt onze lokale en regionale identiteit. De creatieve denkkraft van de cultuursector willen we meer benutten voor de grote maatschappelijke opgaven."

"Onze culturele sector is veerkrachtig, onder andere door de onderlinge samenwerking. De culturele instellingen aan de top hebben een bovenregionale en landelijke uitstraling. Zij dragen eraan bij dat bedrijven en mensen zich graag in Overijssel vestigen. De instellingen en organisaties in de breedte zijn nodig om de top aan te kunnen bieden, en andersom."

"Een belangrijk pijler onder ons beleid is het stimuleren van cultureel ondernemerschap voor een sterke sector."

"Veel Overijsselaars voelen zich verbonden met de plek waar ze wonen. Daar delen mensen een gezamenlijke identiteit, zoals streektaal en tradities, en vieren ze diversiteit. De komende periode zetten we extra in op cultuur dichtbij mensen, waaronder streektaal, tradities (zoals paasvuren en carbidschieten), straattheaters, kunstroutes, regionale theaterproducties en samenwerking tussen lokale musea."

"We maken ons er hard voor dat het Rijk meer gaat investeren in Cultuur in Overijssel."

2. Rol en verantwoordelijkheden provincie

Het motto 'morgen wacht niet' lijkt een pleidooi voor een proactief, innovatief beleid, maar om klaar te zijn voor morgen, is het in sommige gevallen belangrijk om te kiezen voor stabiliteit en continuïteit. Het bestaande koesteren en het nieuwe omarmen is geen tegenstelling, maar kunnen in het nieuwe Cultuur- en erfgoedbeleid hand in hand gaan. De provincie heeft een aantal wettelijke taken op de thema's cultuur en erfgoed (zie kader). Daarnaast geven we invulling aan een aantal bestuurlijke afspraken met het Rijk en gemeenten, zoals over het uitvoeren van een subsidieregeling voor de restauratie van rijksmonumenten. Voor een groot deel van het cultuur- en erfgoedbeleid kan de provincie zelf ambities en wensen formuleren, waarbij, voor de realisatie

van deze ambities, wordt samengewerkt met partners zoals het Rijk, gemeenten, de stedelijke cultuurregio's en verschillende (maatschappelijke) organisaties.

De keuzes die wij maken hangen samen met de ontwikkelingen per thema en van de rol die wij hebben of pakken. Dat vertaalt zich per beleidspijler en onderwerp in een andere dynamiek en rol.

Taakverdeling overheden

In grote lijnen is de taakverdeling tussen de overheden op de thema's cultuur en erfgoed vastgelegd in het '[Algemeen Kader Inter-bestuurlijke verhoudingen Cultuur' overheid](#).

Het Rijk is verantwoordelijk voor cultureel aanbod van landelijke betekenis, de culturele basisinfrastructuur (inclusief de landelijke cultuurfondsen) en de collecties die eigendom zijn van het Rijk en veelal in beheer zijn bij Rijksmusea. Het Rijk is verantwoordelijk voor een goed functionerend systeem van zorg voor cultureel erfgoed met bijhorende wettelijke taken, financieel kader en kennisfunctie. Ook zorgt het Rijk voor het nakomen en doorwerken van internationale verplichtingen op het thema Erfgoed, zoals het [UNESCO-Werelderfgoedverdrag](#).

Provincies zijn verantwoordelijk voor boven-gemeentelijke coördinatie op regionaal niveau, 'waar dit de lokale belangen overstijgt' en behoren zich in te zetten voor diversiteit en spreiding van culturele voorzieningen in de regio. Voor de provincies wordt een belangrijke rol gezien bij de verbinding van erfgoed met ruimtelijk beleid en hebben ze een regiorol voor gebiedsgerichte monumentenzorg op provinciaal niveau. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor accommodaties in de podiumkunsten en kunnen een autonoom monumentenbeleid opstellen.

De provincie heeft drie wettelijke taken

1. In de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening (Wsob) staat omschreven dat de provincie verantwoordelijk is voor de distributie van boeken door middel van het interbibliothecaire leenverkeer (IBL) binnen en tussen de provincies en de ontwikkeling van innovaties voor de lokale bibliotheken. [wetten.nl - Regeling - Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen - BWBR0035878 \(overheid.nl\)](#)
2. Provincies zijn op basis van de Erfgoedwet verplicht een archeologisch depot in stand te houden. [wetten.nl - Regeling - Erfgoedwet - BWBR0037521 \(overheid.nl\)](#)
3. Op basis van de Wet Revitalisering Generiek Toezicht heeft de provincie een toezichthoudende rol op de zorg voor archeologie en monumenten door gemeenten. [wetten.nl - Regeling - Wet revitalisering generiek toezicht - BWBR0031628 \(overheid.nl\)](#)

Voor cultuureducatie wordt uitgegaan van een gezamenlijke verantwoordelijkheid, waarbij het wettelijke kader, uiteraard, door het Rijk wordt bepaald, met daarnaast een landelijke sturing op netwerken, innovatie en kennisdeling. De provincie wordt een rol toegedicht bij het bevorderen van de deskundigheid en de regionale spreiding. De gemeenten hebben een lokale verantwoordelijkheid voor goede afspraken met lokale scholen en cultuuraanbieders en de aansluiting van binnenschools en buitenschools aanbod.

Samenwerking met gemeenten

Gemeenten zijn een belangrijke partner bij het doorbouwen aan een stevige cultuursector en het behoud en doorontwikkeling van erfgoed. Dat vraagt (bestuurlijk) vertrouwen en tijd. We weten dat we elkaar nodig hebben om tot resultaten te komen en zoeken samenwerking, uitgaande van een eigen verantwoordelijkheid en rol.

De gemeenten ontmoeten we ook in de samenwerkingsverbanden van de [cultuurregio's](#). Overijssel kent drie cultuurregio's: Twente, Stedendriehoek en Zwolle. In nauwe samenwerking met de cultuurregio's kunnen we beter inspelen op de behoefte van de inwoners en daarbij rekening houden met het eigen karakter van een regio. Iedere cultuurregio kan zich onderscheiden met een eigen profiel en cultureel aanbod.

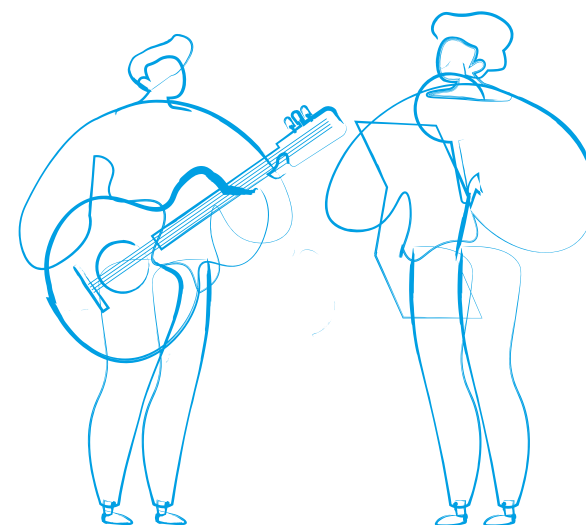
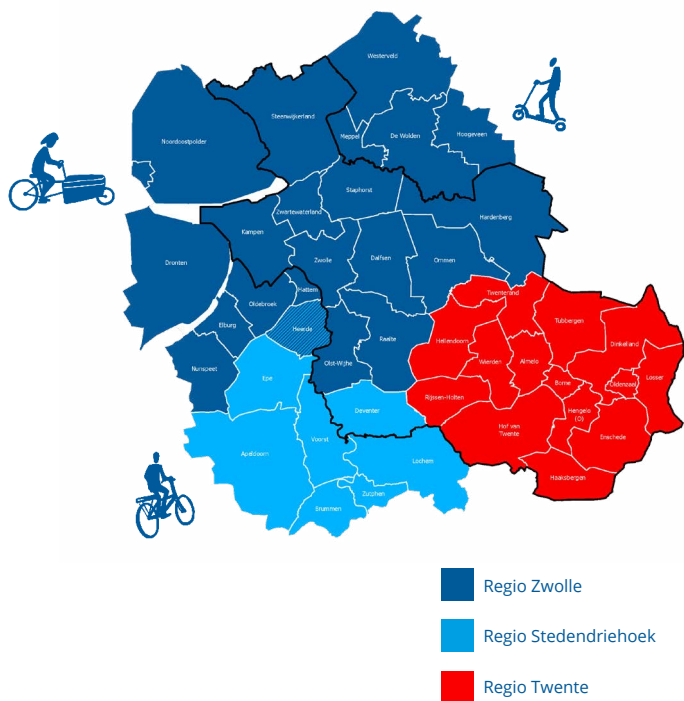
Samenwerking in Europa

Waar mogelijk zoeken we verbinding en samenwerking met partners over de landsgrenzen. We werken verder aan het samenwerkingsverband met de provincie Gelderland en het Duitse Landschapsverband Westfalen-Lippe. Voorbeelden van Europees gefinancierde projecten zijn het project [Trechterbekercultuur](#) en [Religious Heritage \(ReLiHe\)](#) een kennisuitwisselingsproject over het herbestemmen van religieus erfgoed in het landelijk gebied.

Maximale impact door bundeling geldstromen

Door geldstromen van het Rijk, de steden en de cultuurregio's zo veel mogelijk te bundelen, willen we de impact van onze inzet op cultuur en erfgoed maximaliseren. We investeren bijvoorbeeld samen met het Rijk in de culturele instellingen die de Overijsselse culturele basisinfrastructuur vormen. Ook programma's als het, op de ontwikkeling van het landelijk gebied gerichte, LEADER-programma en de Regiodeals bieden kansen voor cultuur en erfgoed.

Cultuurregio's Overijssel

3. Terugblik op Raak! Cultuurbeleid 2021-2024

We beginnen niet op nul. We bouwen met het Cultuur- en erfgoedbeleid 2025-2028 voort op wat er al is en wat we in voorgaande beleidsperiode(n) hebben opgebouwd. Om vooruit te kunnen kijken, is het belangrijk om ook terug te kijken op wat de beleidsperiode 2021-2024 heeft opgeleverd en wat de leerpunten zijn.

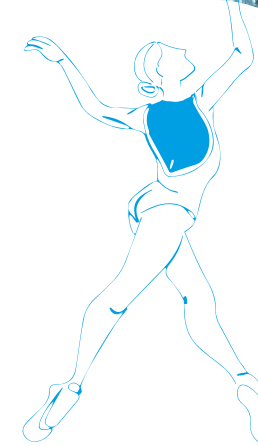
De beleidsperiode 2021-2024 werd gekenmerkt door de corona-pandemie. De cultuur- en erfgoedsector werden hard geraakt door de maatregelen ter bestrijding van de pandemie. Uiteraard vooral waar het ging om publieksactiviteiten. Er is veel bewondering voor de veerkracht waarmee de cultuur- en erfgoedsector deze crisis het hoofd heeft geboden.

Uitgangspunten beleid:

De beleidsuitgangspunten van '[Raak! Cultuurbeleid 2021-2024](#)' waren:

- ☆ Cultuur toegankelijk voor iedereen
- ☆ Samenwerking met andere relevante partijen
- ☆ Verbindingen leggen met andere sectoren en opgaben

Deze punten waren de basis voor de (prestatie-) afspraken met culturele en erfgoedpartners over hun activiteiten. We daagden organisaties uit tot (nog) meer onderlinge samenwerking en tot het leggen van verbindingen met andere sectoren en maatschappelijke opgaben. [De culturele codes](#) (de Governance, Diversiteit & Inclusie en Fair Practice) kregen hierbij veel aandacht. De culturele codes geven een impuls om de sector toegankelijker, transparanter en veelzijdiger te maken en roepen onder andere op tot eerlijkere beloning van makers.

Groei van de culturele infrastructuur

De cofinanciering door de provincie van culturele organisaties in Oost-Nederland die rijksfinanciering ontvangen (BIS en rijksfondsen) werd voortgezet. Zo bleef het professionele cultuuraanbod in Overijssel op kwalitatief hoog niveau. De Overijsselse culturele infrastructuur is gegroeid. Meer instellingen maken deel uit van de BIS en de rijksfondsen (Stiftfestival en Deventer op Stelten), waardoor er meer rijksgeld voor cultuur naar Overijssel komt. Dit komt onder andere doordat een aantal culturele voorzieningen (TETEM en GGOBOT) zich met ondersteuning van de provincie naar een hoger niveau kon doorontwikkelen.

Cultuurregio's als nieuwe partner

De cultuurregio's (Zwolle, Twente en de Stedendriehoek) zijn op [advies van de Raad voor Cultuur](#) ontstaan. Wij hebben intensief samengewerkt aan een evenwichtige brede culturele infrastructuur die past bij de regio. Een concreet resultaat is dat we in de Cultuurregio Twente werken aan een gebiedsbiografie die richting geeft aan de gezamenlijke inzet.

Kansen voor talent en zelfontplooiing

We hebben veel aandacht besteed aan talentontwikkeling. Nieuwe talenten en culturele ondernemers moeten een goede start op de culturele arbeidsmarkt kunnen maken. In de cultuurregio's zijn succesvolle projecten voor talentontwikkeling gestart: [Cross-TIC](#) in regio Twente, [De Werf | Het Theaterschip](#) in de regio Stedendriehoek en [Vaktor](#) in regio Zwolle. Talenten en startende ondernemers in cultuur vinden daarnaast ondersteuning via Overijsselse programma's als van [De Nieuwe Oost](#), [Poppunt Overijssel](#) en [De Startversneller](#).

We ondersteunen de leesbevordering via de bibliotheken en jaarlijks maken duizenden kinderen via cultuureducatie kennis met cultuur. Een activiteit die door alle Overijsselse gemeenten wordt gesteund.

Versterkingsprogramma culturele sector

Om de sector weerbaarder, wendbaarder en innovatiever te maken, ontwikkelden we in 2020 het Versterkingsprogramma. Langs de lijnen Maakklimaat, Kennis en Faciliteiten droeg de provincie bij aan de versterking van de sector. Zowel artistiek als zakelijk. Met de regeling [Versterking maakklimaat](#) werden acht projecten en drie regioprojecten mogelijk gemaakt. Om de kennis van de sector over ondernemerschap te vergroten, organiseerden we masterclasses en workshops. Meerdere regelingen, zoals de MKB-voucherregeling en Startversneller, werden ook voor de culturele sector opengesteld. Via het [Makersplatform](#) werden creatieven verbonden aan diverse maatschappelijke opgaven binnen de provincie Overijssel.

Investerings in erfgoed

Door onze inzet op restauratie van rijksmonumenten blijven deze unieke bouwwerken behouden. Niet alleen door het mogelijk maken van restauraties met de subsidieregeling Restauratie Rijksmonumenten, maar ook door actief bij te dragen aan het zoeken naar nieuwe gebruikers of mogelijkheden (nevengebruik of herbestemming van onder andere religieus erfgoed). Inspecties door de Monumentenwacht gaven eigenaren inzicht in de staat van onderhoud van hun monumenten. [Restauratie en Innovatie in de bouw Overijssel \(RIBO\)](#) investeerde weer volop in het werven en opleiden van nieuwe restaurateurs. Met de leerlijn Behoud het Overijsselse Kerkgebouw boden we eigenaren en initiatiefnemers de mogelijkheid om, onder begeleiding van experts, aan de slag te gaan met toekomstplannen voor hun kerkgebouw.

Tijdens de beleidsperiode werd tweemaal een bedrag bijgestort in het [Cultuurfonds Monumenten](#). Dit revolverende fonds is in beheer bij het Nationaal Restauratiefonds en het Cultuurfonds. Het biedt leningen voor eigenaren van gemeentelijke monumenten en karakteristieke gebouwen, voor restauratie- en verduurzaming.

Doorontwikkeling Cultuurhistorische Waardenkaart

Voor erfgoed geldt dat we een aantal wettelijke taken moeten uitvoeren: Interbestuurlijk Toezicht (IBT), de ondersteuning van gemeenten via het Steunpunt Cultureel Erfgoed (SCE) en het beheer van het Provinciaal depot voor bodemvondsten (Archeologisch Depot). Daarnaast hebben we stevig ingezet op het actualiseren en doorontwikkelen van de provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart [Cultuurhistorische Waardenkaart van Overijssel \(arcgis.com\)](#). De uitdaging was en is om de Cultuurhistorische Waardenkaart daadwerkelijk onderdeel te maken van het ruimtelijk beleid. Met erfgoed als vertrekpunt voor transitie waarbij het wordt beschermd en benut.

Het verhaal van Overijssel 2.0

Ook in deze periode hebben we via de subsidieregeling Erfgoed '[Het verhaal van Overijssel](#)' diverse erfgoedprojecten ondersteund die de bijzondere verhalen van Overijssel vertellen, verbeelden en doorgeven. Ook het Nedersaksisch stond volop in de belangstelling. De Overijsselaacademie [Overijssel Academie](#) maakte de populaire podcast en theatervoorstelling 'De Nedersaksen' en bracht het zakboekje 'Streektaal in de zorg' uit.

4. Ontwikkelingen en kansen!

Naast een goede beschrijving van rol en verantwoordelijkheden, is het belangrijk om de ontwikkelingen binnen de thema's cultuur en erfgoed goed in beeld te hebben. Dit geeft inzicht in de bedreigingen die op cultuur en erfgoed afkomen, maar bovenal ook de kansen die er liggen. De toekomst is niet volledig te voorspellen, maar met het provinciale beleid cultuur en erfgoed spelen we in op de verwachte ontwikkelingen.

4.1. Cultuur en erfgoed in elke regio

Het rapport [Elke regio telt](#) maakt duidelijk hoe delen van Nederland op achterstand zijn geraakt. In het huidige rijksbeleid gaan investeringen

vooral naar regio's die al sterk zijn. Via de zes rijkscultuurfondsen kwam in 2019, via meerjarige subsidies, ruim 11 miljoen euro bij culturele instellingen in Overijssel terecht.

Dit is ongeveer 8 euro per inwoner. Gemiddeld landt in andere regio's in Nederland bijna 16 euro per inwoner uit deze fondsen bij culturele initiatieven. Overijssel staat qua financiering vanuit de rijksfondsen op de zesde plek ten opzichte van andere provincies. Bij de besluitvorming over aanvragen bij BIS- en rijksfondsen 2021-2024 werden alle aanvragen uit Overijssel voor het Fonds Podiumkunsten afgewezen. De middelen landden vooral in de randstad.

Deze regionale verschillen komen ook aan de orde in het advies [Toegang tot cultuur; Op weg naar een nieuw bestel in 2029](#) van de Raad voor Cultuur. Daarin stelt de raad dat het aanbod van cultuur sterk verschilt per regio en dat kunstenaars en cultuurinstelling niet overal gelijke kans op financiële ondersteuning hebben. Het huidige stelsel is onvoldoende toegankelijk voor iedereen in Nederland. De Raad voor Cultuur adviseert om vanaf 2029 de financiering evenwichtiger te verdelen over alle regio's en hier extra geld voor uit te trekken. Gedurende de beleidsperiode 2025-2028 wordt duidelijk hoe en of deze aanbevelingen in de praktijk vertaald worden.

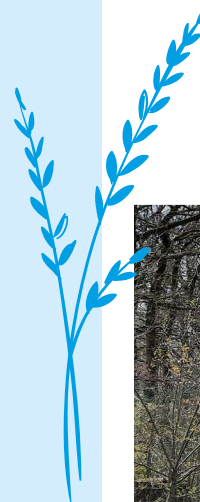
4.2. Erfgoed als uitgangspunt bij de ruimtelijke puzzel

Erfgoed biedt de mogelijkheid om voor gebieden een bij het gebied passende, gebiedseigen, invulling te geven aan de lokale ruimtelijke puzzel. Bij de grote ruimtelijke opgaven (zoals wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur) speelt dat de ruimte, in Nederland en dus ook in Overijssel, beperkt is. En overal in die ruimte is erfgoed. Erfgoed is dus een belangrijk onderdeel van deze ingewikkelde ruimtelijke puzzel.

Een bescheiden provinciale bijdrage per inwoner

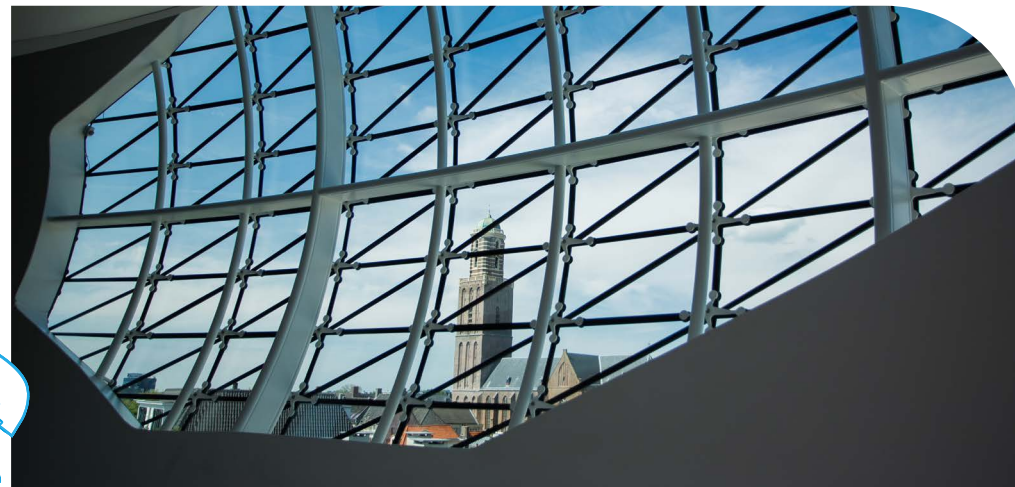
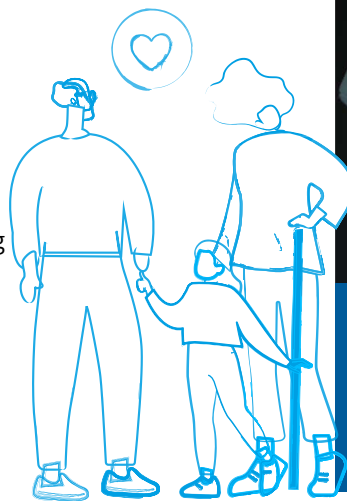
De [Regionale Cultuurmonitor van Atlas Research en de Boekmanstichting](#) uit 2022 biedt een overzicht van regionale cultuurcijfers, die een vergelijking tussen de twaalf provincies mogelijk maakt. Het jaar 2019 is het peiljaar. Hieruit blijkt dat Nederlandse gemeenten in 2019 gezamenlijk 60 procent van de totale cultuurlasten op overheidsniveau droegen, de provincies 11 procent en het Rijk 29 procent.

Provincie Overijssel staat op de tiende plek waar het gaat om de gemeentelijke en provinciale cultuurlasten per inwoner in 2019. Gemiddeld bedroegen gemeentelijke en provinciale bijdragen 133 euro per inwoner. In Overijssel is dat 118 euro per inwoner. SER Overijssel stelt in haar advies 'De maatschappelijke en economische impact van cultuur en de creatieve sector' [De maatschappelijke en economische impact van cultuur en de creatieve sector \(ser-overijssel.nl\)](#) het volgende: "Elke provincie vult de rol richting de culturele en creatieve sector in op een eigen manier. De SER Overijssel vindt dat de provincie Overijssel niet tevreden moet zijn met de tiende plek op de ranglijst van de provincies, als het gaat om de cultuurlasten per inwoner."

Het Rijk heeft de provincies gevraagd om de nationale ruimtelijke opgaven te vertalen in [provinciale arrangementen \(Rijksoverheid 2022\)](#).

Om het erfgoed te bewaren voor de toekomst, moet erfgoed een vast onderdeel van de belangenafweging in het ruimtelijk beleid zijn. Om goede voorbeelden te ondersteunen en kennis te vergaren over de positie van erfgoed in de ruimtelijke opgaven, wordt reeds een aantal, jaar het [Erfgoed Deal programma](#) uitgevoerd. De Erfgoed Deal is een samenwerking tussen rijksoverheid, provincies, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners en werd op 16 maart 2023 met 2 jaar verlengd. De rol van erfgoed bij maatschappelijke en ruimtelijke opgaven wordt ook onderschreven in een manifest van de overkoepelende erfgoedorganisaties ([Federatie Instandhouding Monumenten](#)) van 15 maart 2024.

Hoewel de bezoekersaantallen weer aantrekken, hebben veel musea de afgelopen jaren hun reserves aangesproken en niet meer kunnen aanvullen.

4.3. Een weerbare en wendbare cultuur- en erfgoedsector

Een ondernemende culturele sector – de culturele codes

De culturele sector ontwikkelde zelf drie culturele codes om bij te dragen aan een sterke en wendbare cultuur- en erfgoedsector: De Governance Code Cultuur, de Fair PracticeCode en de Code Diversiteit & Inclusie. De Governance Code Cultuur biedt richtlijnen voor goed toezicht en bestuur. De Fair Practice Code streeft ernaar kunst en kunstenaars de aandacht en waardering te geven die ze verdienen. De Code Diversiteit & Inclusie gaat uit van het creëren van een gelijkwaardige en toegankelijke cultuursector voor makers, producenten, werkenden en publiek. De ontwikkeling van deze codes sluit

aan bij de trend dat bedrijfsmatig en ondernemend denken steeds belangrijker is voor de cultuur- en erfgoed sector. Om goede keuzes te kunnen maken rondom financiering is meer financieel-economische expertise en de kennis over ondernemerschap nodig.

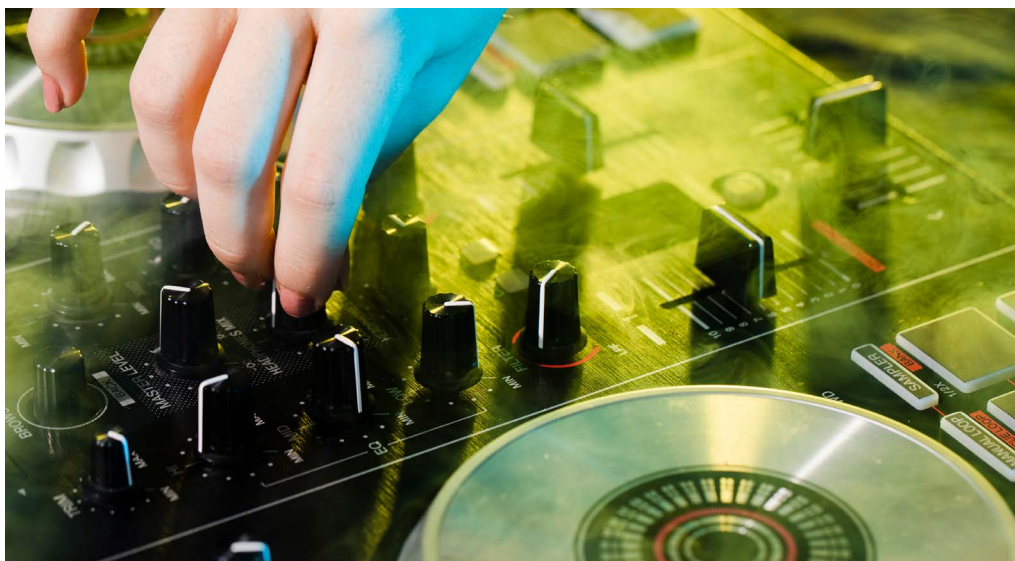
Financiële uitdagingen voor cultuur en erfgoed

De cultuur- en erfgoedsector werd de afgelopen jaren hard geraakt door de coronapandemie, stijgende kosten en inflatie. De sector heeft lang moeten wachten op de terugkeer van bezoekers, de belangrijkste inkomstenbron. Inmiddels zijn de publiekcijfers veelal weer op het niveau van 2019 en het valt op dat theaters na de coronajaren een jonger en diverser publiek weten te trekken. De uitdaging om bezoekers en publiek (en dus inkomsten) weer terug te winnen, leidde echter vooral tot 'veilige' programmering. Makers en gezelschappen die hun weg naar het grote publiek nog niet direct weten te vinden, komen hierdoor in het gedrang. Vlieguren zijn wel noodzakelijk om podiumervaring op te doen. Uit onderzoeken van o.a. de [Museumvereniging Museumcijfers 2022 \(museumvereniging.nl\)](#) blijkt de kwetsbare positie van musea. Hoewel de bezoekersaantallen weer aantrekken, hebben veel musea de afgelopen jaren hun reserves aangesproken en niet meer kunnen aanvullen. Dit hangt onder andere samen met de stijgende energielasten en inflatie. Alternatieve inkomstenbronnen zijn niet eenvoudig aangeboden.

Ook voor de instandhouding (restauratie, verduurzaming en herbestemming) van gebouwd erfgoed liggen er uitdagingen. De stijgende kosten van bouw materiaal en energie spelen een grote rol bij een al forse financiële opgave. Het vraagstuk van een goede (andere) invulling en exploitatie van monumenten, zoals blijft ook actueel.

4.4 Krappe arbeidsmarkt en veranderingen in vrijwilligerswerk

Net als andere sectoren kampt ook de cultuur- en erfgoedsector met personeelstekorten. Zowel bij betaalde als niet-betaalde functies. Daarnaast is er een [specifiek tekort aan licht- en geluidstechnici \(Kunstenbond 2022\)](#). Tijdens de lockdowns zijn veel theatertechnici overgestapt naar het bedrijfsleven. Dit tekort is nog niet opgevuld, wat gevolgen heeft voor de programmering. De urgentie om (met name) jongeren te interesseren voor het restauratievak blijft, juist op een krappe arbeidsmarkt, van groot belang. Voor sectoren die voor een groot deel draaien op vrijwilligers, speelt uiteraard ook mee dat het aantal vrijwilligers in rap tempo daalt. Een generatie vrijwilligers neemt afscheid en maakt plaats voor een groep jongere vrijwilligers die zich vaker kortdurend

Tijdens de lockdowns zijn veel theatertechnici overgestapt naar het bedrijfsleven. Dit tekort is nog niet opgevuld, wat gevolgen heeft voor de programmering.

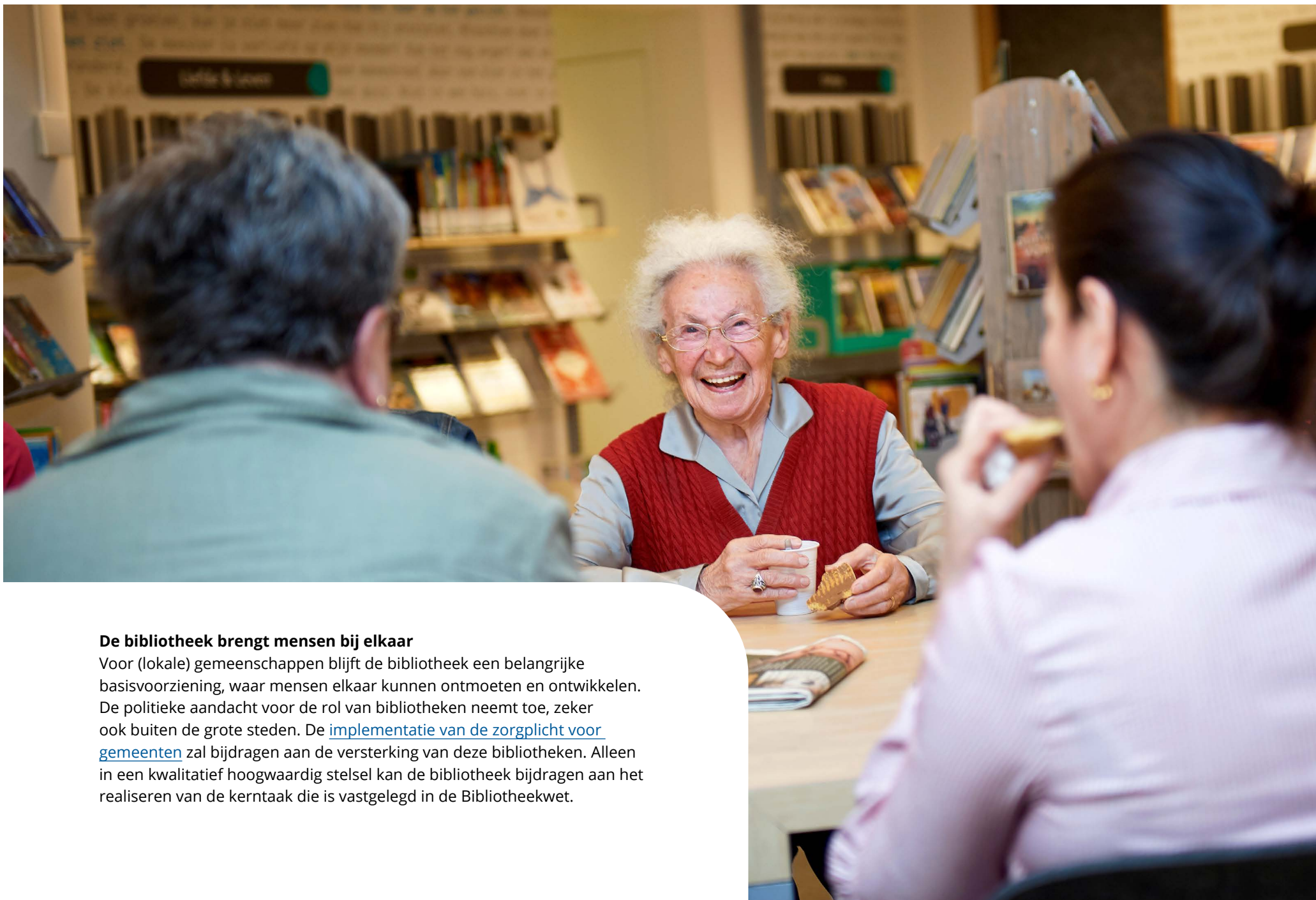
en projectmatig inzetten. Cijfers van de Museumvereniging laten zien dat vrijwilligers en stagiairs samen goed zijn voor 23 procent van de ingezette fte's. Met het verlies van oudere vrijwilligers dreigt niet alleen een verlies van het personeelsbestand maar ook van kennis.

4.5 De mens staat centraal

De erfgoedgemeenschap aan zet

Immaterieel erfgoed mag steeds meer op aandacht rekenen. Rijk en provincies erkennen steeds meer de waarde van immaterieel erfgoed voor gemeenschappen. Bij gemeenten blijft de aandacht voor het onderwerp nog achter, constateert het [Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland \(KIEN\)](#). Hetzelfde geldt voor het Nedersaksisch. De Nedersaksische taal krijgt, onder andere door de ondertekening van het [convenant Nedersaksisch](#) in 2018, veel positieve aandacht, maar staat nog niet op de gemeentelijke agenda's.

Het [verdrag van Faro](#) (cultureelerfgoed.nl) stelt dat erfgoed meer dan ooit een functie kan hebben voor de samenleving. Niet alleen de historische plek, het voorwerp of de traditie is belangrijk, maar vooral ook de verschillende betekenissen en het gebruik ervan. Het verdrag roept op om cultureel erfgoed in dienst te stellen van de samenleving en om publieksbereik en participatie van inwoners te bevorderen. Dit is extra van belang voor de erfgoedsector die voor een groot deel op vrijwilligers drijft.

De bibliotheek brengt mensen bij elkaar

Voor (lokale) gemeenschappen blijft de bibliotheek een belangrijke basisvoorziening, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en ontwikkelen. De politieke aandacht voor de rol van bibliotheken neemt toe, zeker ook buiten de grote steden. De [implementatie van de zorgplicht voor gemeenten](#) zal bijdragen aan de versterking van deze bibliotheken. Alleen in een kwalitatief hoogwaardig stelsel kan de bibliotheek bijdragen aan het realiseren van de kerntaak die is vastgelegd in de Bibliotheekwet.

5. Ambities en doelstellingen

5.1. Erfgoed: verleden, heden, toekomst

Het erfgoed van Overijssel is divers en van grote waarde. De historische binnensteden en dorpen, de historische buitenplaatsen, kerkgebouwen, karakteristieke boerderijen, eeuwenoude grafheuvels en historische dijken (materieel erfgoed). De cultuurhistorisch waardevolle landschappen, zoals het Twentse coulisselandschap, het slagenlandschap met zijn lange, smalle percelen rond Staphorst en de eeuwenoude polder Mastenbroek kenmerken de provincie. Er leven mensen samen, die waarde hechten aan hun leefomgeving en manier van leven, hun gebruiken, tradities en taal (immaterieel erfgoed). Erfgoed zorgt voor verbinding, inzichten in een ander, gesprek, draagvlak en daarmee voor onderling begrip. Een essentieel ingrediënt voor fijn wonen, werken en leven.

De grote veranderingen op sociaaleconomisch-maatschappelijk vlak en in het ruimtelijke

domein, bieden uitdagingen, zoals leegstand van monumentale boerderijen, een cultuurhistorisch waardevol landschap dat lijdt onder verdroging, een traditie die door nieuwe regels onder druk staat, maar ook kansen, omdat als met erfgoed (materieel en immaterieel) als belangrijk vertrek- en uitgangspunt gewerkt kan worden aan oplossingen die passen of aansluiten bij een omgeving, gebiedseigen oplossingen.

Lokale (erfgoed-)gemeenschappen hebben een essentiële rol bij het beschermen, beleefbaar maken, (door-)ontwikkelen van en voortbouwen op dit erfgoed. Gebiedsgerichte en gebiedseigen oplossingen voor (toekomstige) opgaven, die gebaseerd zijn op dit Overijsselse verhaal, hebben meer draagvlak en zijn het meest toekomstbestendig. Ze bieden perspectief voor gemeenschappen en voegen kwaliteit toe aan het leven van alle Overijsselaars. Een prachtige invulling van het Overijssel van morgen op basis van het heden.

5.1.2. Onze ambities

Archeologie

Provinciaal Depot voor Bodemvondsten (wettelijke taak) De beste plek om archeologische vondsten te bewaren is nog steeds de bodem zelf. De op één na beste plek is het [depot voor bodemvondsten \(archeologieoverijssel.nl\)](https://www.archeologieoverijssel.nl) dat de provincie beheert. Wij beperken deze wettelijke taak niet tot opslaan, conserveren en bruiklenen, maar betrekken ook het publiek via het [programma 'De Vondst van Overijssel'](#).

Vanuit onze rol als depothouder, willen we benadrukken dat een secuur onderzoek en veiligstellen van het archeologisch materiaal belangrijk is, maar elke verstoring van het bodemarchief is onomkeerbaar. Alternatieven voor onderzoek en opgraven krijgen te weinig aandacht. We willen projectontwikkelaars, gemeenten, maar ook onszelf, uitdagen om bij projecten in te zetten op alternatieve invullingen of oplossingen die het bodemarchief niet verstoren, maar beschermen.

Steunpunt Cultureel Erfgoed

[Het Overijssels Steunpunt Cultureel Erfgoed](#) is belangrijk bij de ondersteuning van gemeenten. De capaciteit bij veel gemeenten is vaak ontoereikend om monumentenzorgtaken op een hoog ambitieniveau uit te kunnen voeren. Het steunpunt blijft het loket waar gemeenten terecht kunnen met hun vragen. Wij blijven gemeenten via dit steunpunt ondersteunen bij de uitvoering van hun taken. Deze inzet sluit aan bij onze rol als interbestuurlijk toezichthouder erfgoed. Beter vooraf ondersteunen, dan achteraf corrigeren.

Erfgoed in ruimtelijke ontwikkelingen

De provincie heeft een belangrijke rol bij het gebruik van de schaarse ruimte in stad, dorp en het buitengebied. De opgaven (natuur, water, landbouw, maar ook restauratie en doorontwikkeling van monumenten) worden in samenhang opgepakt. [Het rijksprogramma Erfgoed Deal](#) zorgt voor veel kennis over dit soort integrale vraagstukken waarbij erfgoed een vertrek- en uitgangspunt is. Dit 'erfgoedinclusief' denken en werken moet meer voet aan de grond krijgt in Overijssel. Dit vraagt om een bewustwordingscampagne, maar ook om geld om eigenstandige deals te kunnen sluiten binnen en buiten het provinciehuis.

Om het toekomstige Overijssel vorm te kunnen geven, met behoud van ons erfgoed, is kennis en waardering van dat erfgoed van groot belang. [De Cultuurhistorische Waardenkaart Overijssel](#) (CHWK) is daarbij een belangrijk instrument. Op deze kaart is alles opgenomen wat in Overijssel cultuurhistorisch waardevol is. Een belangrijke kennis- en inspiratiebron die voortdurend wordt geactualiseerd en onder aandacht wordt gebracht.

Werken aan het netwerk van erfgoedgemeenschappen blijft van groot belang om kennis en ervaringen uit te wisselen.

Immaterieel erfgoed

Erfgoedzorgplan

De provincie Overijssel voert al jaren een actief beleid op het thema immaterieel erfgoed en wordt landelijk gezien als voorloper. Het toekomstbestendig maken van tradities, gewoonten, gebruiken en ambachten met een erfgoedzorgplan blijft het uitgangspunt. Immaterieel erfgoed is een levende en dynamische vorm van erfgoed, die zich aanpast aan en mee verandert met de tijd. De erfgoedgemeenschappen zijn de motor achter het doorgeven aan nieuwe generaties en mogelijke veranderingen. Werken aan het netwerk van erfgoedgemeenschappen blijft van groot belang om kennis en ervaringen uit te wisselen. Wij gaan actief het gesprek aan met gemeenten om te onderzoeken hoe we hen kunnen ondersteunen bij lokale visies en inzet op immaterieel erfgoed.

Nedersaksisch

Ook het Nedersaksisch is onderdeel van het verhaal van Overijssel. De taal is erkend onder deel II van het ['Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden'](#). Het ['Convenant Nedersaksisch'](#) dat in 2018 tussen de Nedersaksische overheden is afgesloten, gaf hernieuwde aandacht en energie. Het Nedersaksisch is een taal, maar ook een cultureel fenomeen en voor veel inwoners in Overijssel een belangrijk deel van hun leven. Ook in 2025-2028 ondersteunt de provincie een programma gericht op het toekomstgericht gebruik van het Nedersaksisch taal (in alle varianten die in Overijssel worden gesproken) door het te verbinden aan thema's als onderwijs, zorg en vrijetijdseconomie.

Steeds meer religieus erfgoed komt leeg te staan. Dit gaat veel inwoners aan het hart, omdat deze gebouwen vaak een centrale rol in een lokale gemeenschap hebben.

Ondersteuning kleine erfgoedorganisaties

Kleine erfgoedorganisaties, zoals musea en historische verenigingen, spelen een belangrijke rol bij het vertellen en verbeelden van het verhaal van Overijssel met hun collecties en programmering. Bij actuele vraagstukken, zoals collectiebeheer, digitalisering of het werven en trainen van (nieuwe) vrijwilligers, is er behoefte aan ondersteuning en kennisuitwisseling. Het Erfgoedplatform Overijssel is het platform waar deze kleinere erfgoedorganisaties terecht kunnen met hun vragen en ondersteuningswensen. Museumfabriek Enschede en Oyfo Hengelo ontvangen een vierjarige bijdrage van het Rijk voor een samenwerking rond het Verhaal van Twente (BIS-gefinancierd).

Monumenten

Een grote, complexe restauratieopgave

Het behoud en de restauratie van monumenten is een belangrijke en omvangrijke opgave. Een duurzame financiering van de enorme restauratieopgave kan niet alleen bij erfgoed worden gelegd, maar moet gezien worden als een integrale opgave. Een belangrijke boodschap is dat monumenten kunnen bijdragen aan de oplossing voor andere opgaven en ambities, zoals woningbouw, de leefbaarheid van kernen en vrijetijdseconomie.

Het start allemaal bij het goed in beeld hebben van de staat van onderhoud van de Overijsselse monumenten. De [Monumentenwacht](#) helpt eigenaren van monumenten met periodieke inspecties om juiste keuzes te maken bij investeringen in hun monument.

Herbestemming monumenten

Wat betreft het aanpassen, herbestemmen en exploiteren van monumenten is er enorm veel kennis beschikbaar. De kennis is echter vaak versnipperd en onvoldoende in beeld bij de doelgroep. Deze kennis willen we bij elkaar te brengen en ontsluiten o.a. via het [Steunpunt Cultureel Erfgoed](#) en in samenwerking met partners als het Nationaal Restauratiefonds en de Erfgoedacademie. Bij herbestemming van of aanpassingen aan monumenten, blijft het hoofduitgangspunt dat de monumentale waarden zoveel mogelijk behouden blijven.

Ondersteuning restauratieopleiding

Kennis en kunde, die essentieel is voor het toekomstbestendig en duurzaam (ver)bouwen of restaureren van streekeigen gebouwen, moet worden overgedragen. De opleiding van (nieuwe) restauratieprofessionals blijft enorm belangrijk.

Religieus erfgoed

Steeds meer religieus erfgoed komt leeg te staan. Dit gaat veel inwoners aan het hart, omdat deze gebouwen vaak een centrale rol in een lokale gemeenschap hebben. Het is een complexe en een kostbare maatschappelijke opgave die de komende jaren steeds groter wordt. Dat vraagt om een integrale erfgoed-overstijgende aanpak en om samenwerking met (burgerlijke) gemeenten. We vinden het belangrijk om initiatiefnemers in contact te brengen met experts op het gebied van gebruiksmogelijkheden, omgevingsfactoren, duurzaamheid, financiën en exploitatie. Dat hebben we de afgelopen jaren gedaan via de Leerlijn Religieus Erfgoed. De leerlijn is een succes en geeft initiatiefnemers perspectief of op toekomstige invulling van hun monument. [Ondertekening vervolg programma Toekomst Religieus Erfgoed](#) | [Nieuwsbericht](#) | [Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed](#).

5.2. Cultureel aanbod en Talentontwikkeling

Cultureel van iedereen, voor iedereen

In hoofdstuk 4 schetsen we de belangrijke ontwikkelingen en kansen voor het culturele aanbod in Overijssel:

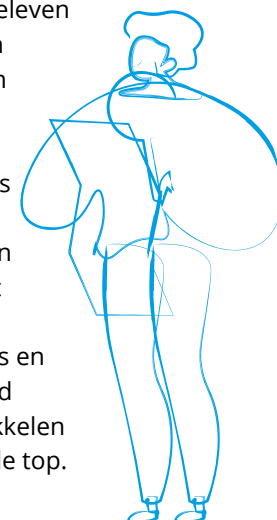
- ☆ Het belangrijkste uitgangspunt, zoals ook vastgelegd in het coalitieakkoord Schouder aan schouder, is de ambitie dat iedere inwoners van Overijssel, ongeacht woonplek of portemonnee, moet kunnen genieten van en deelnemen aan cultuur;

- ☆ De jaren 2025-2028 staan in het teken van de aanloop naar het [nieuwe cultuurbestel](#) in 2029;
- ☆ In samenwerking met partners, zoals het Rijk, de cultuurregio's, gemeenten en culturele makers en organisaties, wordt gewerkt aan een stevige culturele sector die op de toekomst is voorbereid.

De culturele piramide

Overijssel kent een levendig en gevarieerd cultureel aanbod. Er is veel te zien en te beleven op Overijsselse (pop-)podia, op scholen en in de buitenlucht. Van muziekverenigingen en amateurtheater tot professioneel aanbod en alles wat daartussen zit. Maar dit is niet vanzelfsprekend. Voor een divers en laagdrempelig cultuuraanbod is een sterke culturele piramide noodzakelijk. Een piramide met een brede basis, die bestaat uit cultuureducatie, cultuurparticipatie/ amateurkunst (zie 5.3.). Talentvolle makers en culturele ondernemers die de mogelijkheid geboden worden om zich verder te ontwikkelen en, vanuit de basis, door te groeien naar de top.

Zij zijn daarmee de schakel tussen de brede culturele basis en de top van de piramide die wordt gevormd door professionele culturele instellingen en organisaties die medegefinancierd worden door het Rijk. De topinstellingen zorgen, mede met cultuureducatief aanbod en talentontwikkelingsprogramma's, weer voor het versterken van de basis en groeimogelijkheden voor talent. De basis versterkt de top en de top de basis.

In de aanloop naar de stelselherziening in 2029 en in het licht van een zich van de coronalockdowns herstellende culturele sector, kiezen we voor bestendinging en waar nodig voor versterking van de culturele piramide. Wij gaan daarom verder met het professionaliseren en versterken van de Overijsselse culturele sector. We kiezen voornamelijk voor een brede inzet en maatregelen en niet voor een gefocuste inzet op aparte disciplines. De culturele sector is steeds minder sectoraal georganiseerd en er wordt steeds vaker multidisciplinair gewerkt. Ook willen we deze crossovers stimuleren en dat vraagt om een beleid dat niet te sectoraal is ingericht. We zetten in op het professionaliseren van culturele organisaties die van nationaal en bovenlokaal belang zijn en zorgen voor inbedding in Overijssel.

We werken samen met de andere overheden, vanuit een eigen, aanvullende en versterkende rol en verantwoordelijk. Het Rijk is verantwoordelijk voor kaderstelling en strategisch cultuurbeleid. Gemeenten richten zich op cultuureducatie, cultuurparticipatie en cultureel vastgoed. Zij zorgen voor basisvoorzieningen en financiering

We houden cultuur toegankelijk voor iedereen die wil deelnemen of er als bezoeker van wil genieten.

aan lokale makers en culturele organisaties. Provincies hebben een rol in het stimuleren van bovenlokale voorzieningen, het bevorderen van uitwisseling hiertussen, kennisdeling en samenwerking. Deze rolverdeling staat ook in het advies van de Raad voor Cultuur voor de herziening van het cultuurbestel en zal als grondslag dienen voor het [cultuurconvenant 2025-2028 Landsdeel Oost](#), dat wij afsluiten met het [ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap](#), de provincie Gelderland en de zes cultuurregio's binnen het landsdeel. Dit convenant bevat afspraken over de gezamenlijke inzet en prioritering op het gebied van cultuur (en erfgoed!) in Landsdeel Oost.

5.2.1. Dit zijn onze ambities

Samen investeren in cultuuraanbod

Het Rijk is primair verantwoordelijk voor, de financiering van, een sterke culturele basisinfrastructuur (BIS). Met meerjarige financiering, via de rijksfondsen, draagt het Rijk bij aan een sterke culturele top. Culturele organisaties worden uitgebreid beoordeeld op artistieke kwaliteit, bedrijfsmatige gezondheid, hun maatschappelijke betekenis, de rol die ze pakken bij de ontwikkeling van talent en hun publieksbereik. Criteria die wij ook belangrijk vinden. Culturele instellingen die een positief inhoudelijk oordeel hebben gekregen over hun aanvraag voor de BIS of bij de Rijksfondsen zijn van bewezen kwaliteit. De beoordeling van het Rijk gebruiken wij daarom als een kwalitatieve graadmeter voor onze investering in en ondersteuning van culturele organisaties. Samen met de cultuurregio's willen we zorgen voor een multipliereffect. Door de combinatie van middelen van Rijk, provincies en gemeenten blijft hoog kwalitatief cultuur aanbod gegarandeerd, krijgen organisaties een kans te groeien en stappen voorwaarts te zetten. Om ook andere culturele makers de kans te geven om zich artistiek en zakelijk te ontwikkelen, stimuleren wij de ontwikkeling en presentatie van nieuw aanbod.

Wij bieden ruimte voor talenten om zich te ontwikkelen. Overijssel biedt de rust en ruimte om talenten te laten bloeien en groeien. Van talentvolle jongeren, tot startende professionals binnen de beroepspraktijk. De creatieve en zakelijke ontwikkeling van talenten staat centraal. De makers zijn in staat om zich op de culturele arbeidsmarkt te begeven en in hun bestaan te voorzien. In samenwerking met de cultuurregio's en de (top-)instellingen, willen wij hen daartoe de gelegenheid geven.

Een weerbare, sterke culturele sector

Een ondernemende, weerbare en wendbare culturele sector is essentieel om hoogwaardig cultureel aanbod te kunnen blijven bieden. We verkennen nieuwe financieringsmogelijkheden om de sector daarbij te helpen. De drie culturele codes, die op initiatief van de culturele sector zelf zijn ontwikkeld en zijn onderschreven, zijn een belangrijk instrument voor een gezonde bedrijfsvoering en organisatie. Het gaat om de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie. We blijven de culturele sector helpen met het toepassen van deze codes.

Kennisdeling en het vormen van (sectorale) netwerken zijn geen doel op zich, maar kunnen bijdragen aan de weerbaarheid van de sector. Generieke kennis, zoals over het vasthouden, werven en opleiden van vrijwilligers, communicatie, marketing en publieksbereik en de verduurzaming van 'cultureel vastgoed' is reeds beschikbaar, maar kan via bestaande structuren en netwerken, zoals o.a. de Cultuurmakelaars, beter onder de aandacht worden gebracht en gedeeld. Waar dit in een behoefte voorziet, kan ook sectorale ondersteuning van groot belang zijn. Kennisinstituten zoals de [Musidesk](#) en het [Filmkenniscentrum](#) bieden specialistische kennis die voor de amateurmuziekvereniging en de filmtheaters/-huizen in Overijssel een belangrijke bron van kennis en ondersteuning zijn.

Een sterke culturele sector en stevige culturele makers en creatieve ondernemers, kunnen, met hun creatieve denkracht, bijdragen aan maatschappelijke en ruimtelijke opgaven. Door andere, bijzondere, perspectieven te bieden op vraagstukken en oplossingen aan te rijken buiten de regulieren paden. Hierbij leggen we actief de verbinding met andere beleidsvelden, zoals regionale economie en arbeidsmarkt.

Museum De Fundatie

Museum de Fundatie neemt binnen het cultuur-aanbod een bijzondere positie in, omdat het de provinciale kunstcollectie beheert, behoudt en actualiseert. Het museum zorgt met de provinciale collectie en eigen collecties voor een uitdagende tentoonstellingsprogrammering, met landelijke en internationale uitstraling, op het gebied van moderne en hedendaagse kunst op de locaties het Nijenhuis in Heino en het Paleis aan de Blijmarkt in Zwolle. Het museum draagt hiermee bij aan het versterken van het culturele profiel van de stad Zwolle, de regio en de provincie Overijssel als geheel.

5.3 Cultuureducatie en Cultuurparticipatie

Het is belangrijk dat iedereen in Overijssel kan meedoen aan cultuur, ongeacht hoe oud je bent, waar je vandaan komt, hoeveel geld je hebt of waar je woont. Cultuureducatie en Cultuurparticipatie is 'cultuur dicht bij de mensen'. Het vormt de basis van de culturele piramide, waarbij mensen via school of hun hobby kennismaken met cultuur en via talentontwikkeling kunnen doorgroeien naar de (professionele) top. Het is de 'ondergrond' waarop alles groeit en bloeit. Deelnemen aan kunst en cultuur helpt mensen om zich te ontplooiën. Het ontdekken, ontwikkelen en presenteren van talent geeft plezier en zorgt dat je je verbonden voelt met de omgeving en de mensen om je heen. Cultuurparticipatie maakt inwoners actief betrokken bij de eigen leefomgeving, het brengt

mensen bij elkaar en het zorgt daarnaast voor een positief effect op je welbevinden en gezondheid. ([Europese commissie: Investeren in culturele participatie is essentieel voor maatschappelijke betrokkenheid en democratie](#)).

Voor een gerichte en samenhangende inzet op cultuureducatie is het belangrijk dat provincie, gemeente, onderwijs en kernpartner Rijnbrink goed samenwerken vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid.

5.3.1 Dit zijn onze ambities

Cultuureducatie

Voortzetten Bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs

Alle kinderen in Overijssel moeten toegang hebben tot kwalitatief goed cultuuronderwijs. We blijven daarom samenwerken met gemeenten en onderwijs om cultuureducatie voor alle

kinderen in het primair onderwijs in Overijssel mogelijk te maken (toegankelijk, betaalbaar en 'gedragen'). [Het Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs Overijssel 2019-2026](#), dat provincie, 25 gemeenten en 30 schoolbesturen in 2019 ondertekenden, blijft het uitgangspunt. Daarin staat beschreven dat goed cultuuronderwijs een gezamenlijke verantwoordelijkheid is.

Kwaliteit Cultuuronderwijs

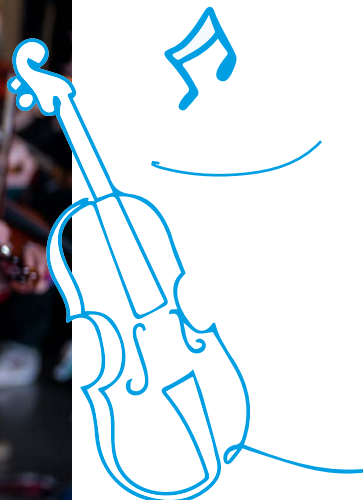
Wij investeren in de kwaliteit van het cultuuronderwijs en helpen onderwijspartners bij visievorming, het deskundiger maken van docenten en culturele instellingen, ontwikkelen van integrale cultuureducatie en verbinden van binnen- en buitenschools cultureel aanbod. Een belangrijk [Rijksprogramma is Cultuureducatie met Kwaliteit IV](#), met name voor de 21 kleine en middelgrote gemeenten in Overijssel, uitgevoerd door het [Fonds voor Cultuurparticipatie \(FCP\)](#). De vier grote gemeenten (Zwolle, Enschede, Deventer en Hengelo) maken rechtstreeks afspraken met het Rijk.

Een ambitie is dat kinderen in Overijssel tenminste 1 keer in hun basisschoolcarrière, een voorstelling van een BIS/fondsgezelschap bezoeken om ze te inspireren om zelf ook met cultuur aan de slag te gaan.

Cultuurparticipatie

Cultuurparticipatie inzetten voor maatschappelijke opgaven

Cultuurparticipatie vergroot het welzijn van inwoners, vormt gemeenschappen en vergroot daarmee de brede welvaart van de inwoners van Overijssel. Het kan daarom bijdragen aan de provinciale ambities op de beleidsvelden Leefbaar Platteland, Sociale Kwaliteit en PPLG. Met een gezamenlijke inzet op integrale projecten en programma's kunnen we meerdere doelstellingen tegelijk realiseren.

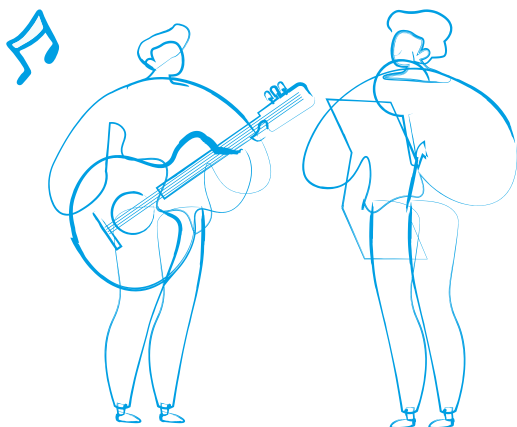

Koppelen van provinciale middelen aan andere fondsen

De provinciale regelingen ter ondersteuning van cultuurparticipatie en amateurkunst (de regeling Cultuurparticipatie en Overijssel toont talent) hebben bewezen een waardevolle aanvulling op de gemeentelijke inzet en (landelijke) fondsen zoals het Fonds voor Cultuurparticipatie. Wij blijven de verbinding zoeken met de gemeentelijke initiatieven en de fondsen en onderzoeken hoe we de samenwerking kunnen intensiveren.

Provinciale vertaling Nationaal Akkoord Amateurkunst

OCW, IPO en VNG werken aan een landelijk convenant: het 'Nationaal Akkoord Amateurkunst'. We zetten in op een goede vertaling van de uitgangspunten van dit convenant naar Overijssel. Dit convenant en (mogelijke) vervolgstappen bieden wellicht kansen om, samen met de 25 gemeenten, extra te investeren in cultuurparticipatie en amateurkunst vanaf 2025.

Provinciaal dekkend netwerk van cultuurmakelaars

De cultuurmakelaars spelen in een groot aantal Overijsselse gemeenten een belangrijke rol. Ze zijn aanspreekpunt voor het lokale verenigingsleven en amateurkunstactiviteiten, geven advies, maar jagen ook nieuwe samenwerkingen en initiatieven aan. Wij zien de concrete meerwaarde van de cultuurmakelaars en streven een provinciaal dekkend netwerk na. De primaire verantwoordelijkheid voor de lokale cultuurmakelaar ligt bij de gemeenten. Zij zijn opdrachtgever en kunnen rijksmiddelen aanvragen via de [Brede Regeling Combifunctionarissen](#). De cultuurmakelaar kan een rol spelen bij initiatieven die ook bijdragen aan andere provinciale ambities en programma's, zoals Leefbaar Platteland, PPLG en Vrijtijdseconomie.

5.4. Bibliotheken

Openbare bibliotheken zijn van groot belang voor de samenleving. Mensen van alle leeftijden en achtergronden komen er samen. Bibliotheken zijn een fundamentele basisvoorziening voor alle inwoners van Overijssel. De bibliotheek is voor iedereen. De bibliotheek biedt gratis toegang tot informatie, ongeacht achtergrond of inkomen en creëert zo een gelijke basis voor iedereen om te leren. Bibliotheken hebben een breed scala aan functies die bijdragen aan de educatieve, culturele en sociale ontwikkeling van individuen en gemeenschappen. Als er één plek is waar je met elkaar het gesprek over de samenleving kunt voeren is dat de openbare bibliotheek. De bibliotheek is het kloppende hart van een sterke lokale gemeenschap. Investeren in de bibliotheken betekent investeren in de ontwikkeling en verbeelding van kinderen en volwassenen, in de economie en de democratie. Maar ook in de professionalisering van bibliotheekmedewerkers.

De bibliotheek als wettelijke taak

Rijk, provincies en gemeenten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor een netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen. Dat netwerk wordt gevormd door lokale bibliotheken (gemeente), de provinciale ondersteuningsinstellingen (provincie) en de Koninklijke Bibliotheek (Rijk). Overijssel staat aan de lat voor het in stand houden van onze provinciale ondersteuningsinstelling (POI) Rijnbrink. Onze wettelijke taken bestaan uit:

- ☆ Logistiek en transport voor interbibliothecair leenverkeer binnen de provincie en tussen provincies voor distributie aan bibliotheken;
- ☆ Afstemming van de collecties op lokaal, regionaal en landelijk niveau in het kader van het [landelijke collectieplan](#). Doel is beschikbaarheid, kwaliteit en efficiëntie;
- ☆ Samen met het netwerk Overijsselse bibliotheken en Overijsselse gemeenten geven wij invulling aan innovatie ten behoeve van de lokale bibliotheken;

De bibliotheek biedt gratis toegang tot informatie, ongeacht achtergrond of inkomen en creëert zo een gelijke basis voor iedereen om te leren.

Toegankelijkheid voor alle inwoners tot een bibliotheekvoorziening (binnen redelijke afstand) is een gedeelde verantwoordelijkheid met Rijk en gemeenten.

5.4.1. Dit zijn onze ambities

Volwaardige bibliotheekvoorziening in elke Overijsselse gemeente

We hebben in Overijssel een uniek en sterk netwerk van gemeenten en bibliotheekbesturen. Met het bibliotheeknetwerk werken we aan een volwaardige bibliotheekvoorziening in elke Overijsselse gemeente, met een lokale uitwerking die past bij de schaal en de ambitie van individuele gemeenten. Hierbij werken we samen met Rijnbrink, die verantwoordelijk is voor de uitvoering.

Voorbereiden op wetswijziging

In 2026 volgt een [wetswijziging \(Wsob\)](#) en een nieuw convenant, waarin taken en rollen van drie overheidslagen en alle betrokken partners in de bibliotheekwereld worden vastgelegd. Hierdoor ontstaan nieuwe financiële en wettelijke kaders, met specifieke uitkeringen voor bibliotheken en een wettelijke zorgplicht voor provincies en gemeenten. We willen samen met gemeenten, bibliotheken en Rijnbrink verkennen hoe we deze nieuwe provinciale rol en taak gaan vormgeven.

Opstellen ontwikkelagenda

De transitie naar een volwaardige bibliotheek vraagt om nauwere samenwerking, kennisdeling, innovatieve concepten en impactonderzoek. Wij zien dat de Overijsselse bibliotheken behoefte hebben aan het verkennen van een volgende fase van samenwerking omdat dit in een aantal gevallen voordelen biedt op het gebied van schaal, professionaliteit, kwaliteit en cultureel ondernemerschap. De komende periode willen we deze behoefte bekrachtigen in een ontwikkelagenda.

Inzet voor democratie

Wij willen de bibliotheek inzetten als een noodzakelijke kracht bij het in stand houden en ontwikkelen van de democratie. Bibliotheken bevorderen de diversiteit van informatie en meningen en stellen burgers in staat weloverwogen beslissingen te nemen op basis van kritisch denken. In de grote transitieopgaven creëren we plek voor de Community Library. Een methode om samen met inwoners de agenda van de lokale bibliotheek in te richten en er zo voor zorgen dat actuele thema's aandacht krijgen. Vergroten bereik in kleine dorpen en kernen Bibliotheken zijn wijd verspreid in de regio. Ook op plekken waar geen bibliotheek voorzieningen zijn, worden activiteiten georganiseerd. Toch is het belangrijk om te onderzoeken op welke manier inwoners van kleine dorpen en kernen nog beter bereikt kunnen worden.

6. Financieel overzicht

Tabel 1 Structurele middelen Cultuur- en erfgoedbeleid 2025-2028
(jaarlijks/peiljaar 2024) x mln

Erfgoed	5.6
Aanbod en Talentontwikkeling	5.3
Cultuureducatie en -participatie	-
Bibliotheek	3.6
Totaal	14.5

Tabel 2 KVO Cultuur- en erfgoedbeleid 2025-2028
(voor 4 jaar) x mln

Erfgoed	5.9
Cultureel aanbod en talentontwikkeling	5.7
Cultuureducatie en -participatie	9.2
Bibliotheek	0.2
Totaal	21

7. Begrippenlijst

1. Brede welvaart pagina 1

Brede welvaart zorgt ervoor dat we niet alleen naar de economie (welvaart) kijken, maar ook kijken hoe we voor onze natuur moeten zorgen en hoe we een fijne samenleving krijgen. Ook denken we aan de toekomst en aan andere landen. Brede welvaart gaat dus om meer dan alleen geld. Het gaat ook over welzijn, onze planeet en onze toekomst.

2. Maatschappelijke en ruimtelijke opgaven pagina 2

Dit zijn complexe grootschalige onderwerpen waarvoor overheden zich de komende jaren moeten inzetten. Denk aan onderwerpen als leefbaarheid (gezonde leefomgeving), vergrijzing bereikbaarheid (mobiliteit), duurzame economie en landbouw. Al deze opgaven vereisen samenwerking tussen overheden, bedrijven en burgers om goede oplossingen te vinden.

3. Gebiedseigen pagina 2

Kenmerken of eigenschappen die specifiek zijn voor een bepaald gebied en die belangrijk zijn om de identiteit en diversiteit van verschillende gebieden te begrijpen en te waarderen.

4. Innovatievermogen pagina 2

Het vermogen om nieuwe ideeën, creatieve gedachten en nieuwe concepten te ontwikkelen en uit te voeren.

5. Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur pagina 3

Vastgelegde afspraken tussen verschillende overheden in Nederland (het Rijk, provincies en gemeenten) over hoe ze samenwerken op het gebied van cultuur.

6. Cultuurregio's pagina 3

Sinds 2018 kent Nederland cultuurregio's, die zijn ontstaan na een advies van de Raad voor Cultuur in 2017. Binnen deze regio's wordt samengewerkt om de culturele infrastructuur te versterken, vindt afstemming plaats van beleid en instrumenten en tussen de ontwikkelingen in de regio en het rijksbeleid.

7. Culturele basisinfrastructuur pagina 3

Culturele basisinfrastructuur (BIS) is een instrument vanuit de Rijksoverheid (ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) waarmee culturele instellingen op het gebied van verschillende disciplines in Nederland vier jaar lang worden gesubsidieerd.

8. Monumentenzorg pagina 3

De bescherming, instandhouding, het onderhoud en het herstel van onroerende goederen die van algemeen, cultuurhistorisch belang zijn.

9. Culturele codes pagina 5

De culturele gedragscodes zijn opgesteld door en voor de cultuursector en versterken elkaar. Ze dragen bij aan een vitale en diverse cultuursector in Nederland

10. Governance code cultuur pagina 5

Deze code richt zich op fatsoenlijk bestuur en toezicht binnen culturele organisaties. Het biedt richtlijnen voor transparantie, verantwoording en goed bestuur. Culturele instellingen kunnen de code gebruiken om een gezonde bedrijfsvoering te waarborgen.

11. Code Diversiteit en Inclusie pagina 5

Het doel van deze code is dat de sector de diversiteit van de Nederlandse samenleving representeert, waarbij iedereen gelijkwaardig toegang moet hebben tot de sector. Daarbij gaat het om zowel de maker, de producent, de werknemer en het publiek.

12. Fair practice code pagina 5

Deze code is gericht op een stevigere arbeidsmarktpositie van mensen die werkzaam zijn in de cultuursector. De code stimuleert een toekomstbestendige arbeidsmarkt en beroepspraktijk in kunst, cultuur en de creatieve industrie. Het benadrukt kernwaarden als solidariteit, duurzaamheid, diversiteit, vertrouwen en transparantie.

13. Culturele infrastructuur / ecosysteem pagina 5

Het geheel van onderling verbonden netwerken in het cultuur- en kunstenveld. Binnen deze netwerken is een druk verkeer van mensen, ideeën, producten en geld.

14. Rijksfondsen pagina 5

Naast de vierjarige subsidieverlening van de BIS, speelt het ministerie van OCW ook een rol in de zes rijkscultuurfondsen: Fonds Podiumkunsten, Fonds voor Cultuurparticipatie, Mondriaan Fonds, Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Letterenfonds en Filmfonds. Deze fondsen verstrekken subsidies aan instellingen en makers in de culturele en creatieve sector. De fondsen dragen bij aan bijzondere projecten en stimuleren het cultuur- en erfgoedlandschap in Nederland.

15. Revolverend fonds pagina 7

Dit is een financieel instrument waarbij geld wordt uitgeleend waarover rente moet worden betaald, waarna de terugbetaling wordt gebruikt om nieuwe leningen te verstrekken. Het doel is om duurzame financiering te bieden en hergebruik van middelen te bevorderen.

16. Transities pagina 7

Transities kunnen worden uitgelegd als veranderingen of overgangen van de ene situatie naar de andere.

17. Ruimtelijke puzzel pagina 8

De ruimtelijke puzzel is het goed en slim omgaan met de ruimte in Nederland. Dit betekent dat met het inrichten van deze ruimte rekening gehouden moet worden met verschillende aspecten, waaronder veilige wegen, voldoende woningen, sterke natuur en erfgoed en hoe deze aspecten zich tot elkaar verhouden.

18. Basisvoorziening pagina 11

Dit is een essentiële dienst of faciliteit die beschikbaar moet zijn voor alle mensen binnen een bepaalde groep. Naast de bibliotheek is een basisschool een voorbeeld van een basisvoorziening.

19. Interbestuurlijk toezichthouder pagina 13

Het toezicht op de uitvoering van taken door decentrale overheden, zoals de gemeenten. Interbestuurlijk toezicht is er omdat inwoners en bedrijven erop moeten kunnen vertrouwen dat de overheid haar taken blijvend goed uitvoert.

20. Integrale opgave pagina 13

Dit is een aanpak waarbij verschillende aspecten in samenhang worden benaderd.

21. Erfgoedinclusieve oplossingen pagina 13

Erfgoed en cultuurhistorie bieden (soms vergeten) kennis over eeuwenoude systemen, technieken, bouwwerken en (landschappelijke) structuren. Kennis die we kunnen inzetten om onze huidige en toekomstige leefomgeving in te richten.

22. Sectoraal beleid pagina 16

Beleid gericht op één thema, zonder verbindingen met ambities en wensen op andere thema's.

23. Bovenlokaal pagina 16

De gemeentegrenzen overstijgend.

24. Community library pagina 21

Een brede maatschappelijke bibliotheek die mede wordt vormgegeven door de lokale gemeenschap. Hierbij staat persoonlijke ontwikkeling, ontmoeting en de ontwikkeling van de gemeenschap centraal.

8. Bronnenlijst

Pagina 1

- **SER advies**

[De maatschappelijke en economische impact van cultuur en de creatieve sector
www.ser-overijssel.nl/assets/Advies/221206_ser-advies-cultuur-en-creatieve-sector-naar-gs_compressed-\(1\).pdf](http://www.ser-overijssel.nl/assets/Advies/221206_ser-advies-cultuur-en-creatieve-sector-naar-gs_compressed-(1).pdf)

- **Raad voor Cultuur, 'Stelseladvies'**

www.raadvoorcultuur.nl/actueel/nieuws/2024/01/26/toegang-tot-cultuur-op-weg-naar-een-nieuw-bestel-in-2029

Pagina 2

- **Centraal bureau voor de statistiek 'satellietrekening cultuur en media**

[Satellietrekening cultuur en media | CBS
www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-culturele-en-creatieve-sector/satellietrekening-cultuur-en-media](http://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-culturele-en-creatieve-sector/satellietrekening-cultuur-en-media)

- **Coalitieakkoord 'Schouder aan schouder'**

[Coalitieakkoord 2023-2027 provincie Overijssel
www.overijssel.nl/media/rnagbmdv/coalitieakkoord-schouder-aan-schouder-2023-2027.pdf](http://www.overijssel.nl/media/rnagbmdv/coalitieakkoord-schouder-aan-schouder-2023-2027.pdf)

Pagina 3

- **Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen**

open.overheid.nl/documenten/ronl-archief

- **UNESCO- werelderfgoedverdrag**

[Unesco | Werelderfgoed](http://unesco.nl/Werelderfgoed)

- **Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening**

wetten.overheid.nl/BWBR0035878/2022-07-01

- **Erfgoedwet**

wetten.overheid.nl/BWBR0037521/2024-01-01

- **Wet revitalisering generiek toezicht**

wetten.overheid.nl/BWBR0031628/2013-01-01

Pagina 4

- **Cultuurregio's**

[Lokale culturele infrastructuur | Het culturele subsidiestelsel | Cultuursubsidie
www.cultuursubsidie.nl/over-het-cultuurstelsel/de-stedelijke-regio](http://www.cultuursubsidie.nl/over-het-cultuurstelsel/de-stedelijke-regio)

- **Interreg-project Trechterbekercultuur**

De Trechterbekercultuur in de Nederlands-Duitse grensstreek (archeologieoverijssel.nl)
www.archeologieoverijssel.nl/trechterbekercultuur-in-de-nl-d-grensstreek/

- **Interreg-project, Religious Heritage**

[REIiHE - RELIGIOUS HERITAGE IN RURAL AREAS | Interreg Europe - Sharing solutions for better policy
www.interregeurope.eu/relihe](http://www.interregeurope.eu/relihe)

Pagina 5

- **Cultuurnota Raak!**

[1 \(notubiz.nl\) overijssel.notubiz.nl/document/8801137/1](http://overijssel.notubiz.nl/document/8801137/1)

- **Drie culturele codes**

[De drie gedragscodes van de cultuursector Cultuur+Ondernemen
\(cultuur-ondernemen.nl\)](http://cultuur-ondernemen.nl)

Pagina 6

- **Cross-TIC**

www.cross-tic.nl

- **De Werf**

www.theaterschip.nl/werf

- **Vaktor**

www.vaktor.nl

- **De Nieuwe Oost**

www.denieuweoost.nl

- **Poppunt Overijssel**

www.poppuntoverijssel.nl

- **De Startversneller**

www.destartversneller.nl/cultuur

- **Regeling Versterking maaklimaat**

[Versterking maaklimaat](http://versterking.maaklimaat.nl)

- **Makersplatform**

www.makersplatform.online

- **Versterkingsprogramma**

[Overijssel.nl](http://overijssel.nl)

- **Advies van de Raad voor Cultuur: verkenning cultuur voor stad land en regio**

[Verkenning 'Cultuur voor stad, land en regio' | Advies | Raad voor Cultuur](http://raadvoorcultuur.nl)

Pagina 7

- **Stichting RIBO**
[RIBO – Restauratie & Innovatie in de bouw in Overijssel](#)
- **Cultuurfonds monumenten overijssel**
[Financiering voor uw monument: subsidie of lening? | Monumenten.nl](#)
- **Cultuurhistorische waardenkaart**
[Cultuurhistorische Waardenkaart van Overijssel \(arctis.com\)](#)
- **Overijsselacademie**
[www.overijsselacademie.nl](#)
- **Subsidieregeling Erfgoed 'Het verhaal van Overijssel'**
[regelen.overijssel.nl](#)

Pagina 8

- **Elke regio telt**
[Adviesrapport Rli, ROB en RVS Elke regio telt! Een nieuwe aanpak van verschillen tussen regio's | Rapport | Elke regio telt](#)
[www.elkeregietelt.nl/publicaties/rapporten/2023/03/27/adviesrapport-rli-rob-rvs-elke-regio-telt](#)
- **Toegang tot cultuur: op weg naar een nieuw bestel in 2029, Raad voor cultuur**
[www.raadvoorcultuur.nl/actueel/nieuws/2024/01/26/toegang-tot-cultuur-op-weg-naar-een-nieuw-bestel-in-2029](#)
- **Regionale cultuurmonitor Editie 2022 - Atlas Research**
[atlasresearch.nl/regionale-cultuurmonitor-editie-2022](#)

Pagina 9

- **Nationale regie in de ruimtelijke ordening**
[Nationale regie in de ruimtelijke ordening | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)
- **Erfgoed deal programma**
[www.erfgoeddeal.nl](#)
- **Federatie Instandhouding Monumenten, Erfgoedvereniging Heemschut en het Erfgoedplatform van Kunsten '92**
[fimnederland.nl/wp-content/uploads/2024/03/FIM_K92_brief_informateur_210x420_s6-geen-handtekeningen.pdf](#)
- **Museumvereniging (Museumcijfers 2022)**
[museumvereniging.nl/wp-content/uploads/2023/10/2022_Museumcijfers.pdf](#)
[Ondertekening vervolg programma toekomst religieus erfgoed](#)

- **Ondertekening vervolg programma Toekomst Religieus Erfgoed**

[Ondertekening vervolg programma Toekomst Religieus Erfgoed | Nieuwsbericht | Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed](#)

Pagina 10

- **Podiumkunsten kampen met groot tekort aan theatertechnici**
[Podiumkunsten kampen met groot tekort aan theatertechnici - Kunstenbond](#)
- **Erfgoed deal programma**
[www.erfgoeddeal.nl](#)
- **Federatie Instandhouding Monumenten, Erfgoedvereniging Heemschut en het Erfgoedplatform van Kunsten '92**
[fimnederland.nl/wp-content/uploads/2024/03/FIM_K92_brief_informateur_210x420_s6-geen-handtekeningen.pdf](#)
- **Convenant Nedersaksisch**
[Convenant Nedersaksisch | Convenant | Rijksoverheid.nl](#)
- **Verdrag van Faro**
Verdrag van Faro | Erfgoedparticipatie Faro | Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
[www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/erfgoedparticipatie-faro/verdrag-van-faro](#)

Pagina 11

- **Betere bibliotheken, implementatie van de zorgplicht voor bibliotheken**
[www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/lezen-en-bibliotheken/openbare-bibliotheken](#)

Pagina 12

- **Depot voor archeologische vondsten OVR**
[www.archeologieoverijssel.nl](#)
- **Vondst van Overijssel**
[Vondst van Overijssel - Archeologie Overijssel](#)
- **Provinciaal depot voor bodemvondsten**
[Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Overijssel - Het Oversticht](#)

Pagina 13

- **Het Overijssels Steunpunt Cultureel Erfgoed**
steunpuntcultureelerfgoedoverijssel.nl
- **Rijksprogramma Erfgoed Deal**
www.erfgoeddeal.nl
- **De Cultuurhistorische Waardenkaart Overijssel**
www.experience.arcgis.com

Pagina 14

- **Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden**
www.wetten.overheid.nl/BWBV0001223/1998-03-01
- **Monumentenwacht**
[Monumentenwacht Overijssel - Erfgoedinspecties voor inzicht in onderhoud](#)

Pagina 15

- **Het Overijssels Steunpunt Cultureel Erfgoed**
www.steunpuntcultureelerfgoedoverijssel.nl
- **Ondertekening vervolg programma toekomst religieus erfgoed**
[Ondertekening vervolg programma Toekomst Religieus Erfgoed | Nieuwsbericht | Rijksdienst](#)

Pagina 16

- **Convenant Landsdeel Oost**
[1 \(notubiz.nl\)](#)

Pagina 17

- **Museum de Fundatie**
[Museum de Fundatie - Zwolle](#)
- **Musidesk Rijnbrink**
[Musidesk](#)
- **Filmkenniscentrum**
[Filmkenniscentrum](#)

Pagina 18

- **Europese commissie: Investeren in culturele participatie is essentieel voor maatschappelijke betrokkenheid en democratie**
[Culture and democracy, the evidence - Publications Office of the EU \(europa.eu\)](#)
- **Rijnbrink**
[Rijnbrink](#)
- **Bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs**
[Bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs - LKCA](#)
- **Rijksprogramma cultuureducatie met kwaliteit**
cultuurparticipatie.nl/subsidie-aanvragen/96/cultuureducatie-met-kwaliteit-2025-2028
- **Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP)**
cultuurparticipatie.nl

Pagina 19

- **Brede regeling combifunctionarissen**
[Combinatiefuncties | VNG](#)

Pagina 20

- **Gezamenlijk Collectieplan Beleidskader collectiebeleid van het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen 2020-2024**
[Collectieplan | Bnetwerk \(bibliotheeknetwerk.nl\)](#)

Pagina 21

- **Wetswijziging (Wsob) taken en rolle overheidslagen en bibliotheekwereld**
[Maatregelen voor meer en betere bibliotheken | Lezen en bibliotheken | Rijksoverheid](#)

9. Participatie

In de afgelopen beleidsperiode spraken de betrokken bestuurders en beleidsadviseurs met regelmaat met Overijsselse culturele en erfgoedorganisaties, gemeenten, het Rijk (o.a. ministerie OCW en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) onderzoekers en scholen over de voortgang van het lopende beleid, maar ook over de actuele trends en ontwikkelingen op de thema's cultuur en erfgoed. Een vast moment waarop met het culturele veld wordt gesproken is het jaarlijkse Overijsselse Cultuurcongres.

In deze nota is een lijst met bronnen opgenomen, met een overzicht van de gebruikte onderzoeken, rapportages en kenniscentra waar we actief kennis van hebben genomen of mee spraken. Ook een (voorlopige) terugblik op de resultaten van het cultuur- en erfgoedbeleid voor de jaren 2021-2024 is toegevoegd. Vooruitkijken start met terugkijken.

In de aanloop naar het nieuwe beleidsvoorstel organiseerden zijn, vanaf begin 2024 jaar, verschillende bijeenkomsten georganiseerd om input op te halen voor het nieuwe beleid:

- ☆ Bibliotheekbijeenkomst met directies en gemeenten (2 februari 2024).
- ☆ Bijeenkomst met Cultuurmakelaars (12 maart 2024).
- ☆ Bijeenkomst voor bestuurders van gemeenten (14 maart 2024).
- ☆ Bijeenkomst en workshop met erfgoedinstellingen (14 maart 2024).
- ☆ Bestuurlijke en ambtelijke afstemming met de gemeenten uit de drie Cultuurregio's (11 april 2024).

Overijsselse cultuur- en erfgoedsector in cijfers

Werkgelegenheid

Het volgende tabel geeft aan welke economische betekenis (werkgelegenheid en bedrijvigheid) de cultuur en creatieve sector in Overijssel heeft.

Werkgelegenheid en bedrijvigheid cultuur en creatieve sector

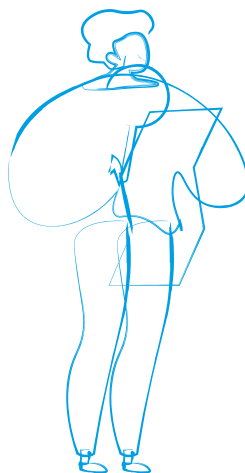
	aantal werkzame personen (werkgelegenheid)	aandeel werkgelegenheid in de economie	aantal vestigingen	aandeel vestigingen in de economie
Creatieve zakelijke dienstverlening	3.259	0,5%	1.651	1,5%
Kunsten	7.589	1,2%	4.940	4,4%
Media & Entertainment	4.190	0,7%	2.498	2,2%
Totaal cultuur en creatieve sector	15.038	2,4%	9.089	8,1%

Bron: team Advies en Onderzoek provincie Overijssel; cijfers over 2021

Bibliotheken

Nergens in Nederland wordt zo vaak iets geleend bij de openbare bibliotheek als in Overijssel. In 2019 waren er 5,2 fysieke uitleningen per inwoner. Dat is veruit het hoogste aantal van alle provincies (ruim één uitlening meer dan gemiddeld). Ook hebben de Overijsselse bibliotheken een hoog aantal vrijwilligers. Alleen in Drenthe werken nog meer vrijwilligerswerk in de bibliotheek. In Overijssel worden ook de meeste boeken per inwoner verkocht. In bijna alle bibliotheken in Overijssel kan iedereen gebruik maken van een Maaklab, met o.a. 3D printers, lasersnijders en elektrische borduurmachines.

Cultureel aanbod

Overijssel telt 27 podia met in totaal 50 zalen. Qua professioneel aanbod en bezoekersaantallen neemt Overijssel daarmee een vrij gemiddelde positie in. De investering van de provincie Overijssel en de gemeenten in de podiumkunsten is iets hoger dan gemiddeld: 37 euro subsidie per Overijsselse inwoner tegenover een gemiddelde van 33 euro subsidie per inwoner in Nederland.

Aanbod en gebruik culturele voorzieningen

Uit het belevingsonderzoek via het Burgerpanel bleek dat in 2023 79% van de Overijsselaars gebruik maakt van cultuurvoorzieningen in Overijssel. In het stedelijk gebied ervaart 80% voldoende cultureel aanbod en vindt 71% voldoende aanbod belangrijk. In het landelijk gebied is dat 72%, respectievelijk 64%. De afgelopen jaren bleven Overijsselaars ongeveer even actief in het culturele leven.

Cultuurparticipatie

Overijssel heeft veel actieve cultuurbeoefenaars: 8,6 % van de Overijsselse bevolking zingt in de

vrije tijd. Een nog groter aandeel van de bevolking (10 procent) bespeelt een muziekinstrument in de vrije tijd. Daarmee staat Overijssel in vergelijking met de andere provincies op een vijfde plaats. Aanzienlijk minder Overijsselaars doen in hun vrije tijd aan toneel, musical of ballet: 5,9 procent tegenover een gemiddelde van 7,9 procent in alle provincies.

Cultuureducatie

Van alle provincies telt Overijssel (na Utrecht) relatief gezien het grootste aantal zzp'ers in de categorie Cultuureducatie: bijna 70 per 100.000 inwoners. Ook ligt het aantal scholieren dat in het schooljaar 2019-2020 een Cultuurkaart (CJP) had hoger dan gemiddeld: 81 procent van alle middelbare scholieren tegenover een nationale participatiegraad van 77 procent. De Overijsselse gemeenten en provincie spendeerden in 2019 gezamenlijk bijna 13 euro per inwoner aan cultuureducatie, waarmee Overijssel een middenpositie inneemt.

Erfgoed

Met in totaal 117 archeologische rijksmonumenten staat Overijssel van alle provincies op de vierde plaats (na Gelderland, Groningen en Fryslân). Bovengronds zijn er (in 2019) nog 3.928 rijksmonumenten en 39 musea voor erfgoed, wat redelijk gemiddeld is. Gekeken naar het aantal bezoeken aan deze musea (ruim 282 duizend in 2019) staat Overijssel echter op de twaalfde plaats. Ten opzichte van andere provincies geven de Overijsselse provincie en gemeenten gezamenlijk relatief weinig uit aan erfgoed: met bijna 11 euro per inwoner is dit ongeveer 5 euro minder dan het landelijk gemiddelde.

[Regionale Cultuurmonitor \(boekman.nl\)](https://boekman.nl)

10. Uitvoeringsprogramma

Onze wensen en ambities hebben we vertaald in een uitvoeringsagenda. Deze uitvoeringsagenda is niet in beton gegoten, want we willen flexibel blijven en moeten kunnen inspelen op de actualiteit. Gedurende de beleidsperiode zal bijvoorbeeld meer duidelijk worden over de herziening van het cultuurbestel in 2029. Op deze wijzigingen moeten we kunnen voorsorteren. In onderstaande tabel staan per wens en ambitie met welke partners wij willen samenwerken, een beeld van de mogelijke verbindingen met andere opgaven en programma's binnen en buiten de provincie.

Onderwerp	Partners	Relatie met andere opgaven/programma's
5.1. Erfgoed		
Archeologie		
Beheer van het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten, incl. het uitwerken van oude onderzoeken.	Het Oversticht	
Vervolg op het publieksprogramma Vondst van Overijssel.	Het Oversticht Het Oversticht Overijssellacademie Marketing Oost Musea	Europa Vrijetijdseconomie
Immaterieel erfgoed		
Ondersteuning Overijsselse immaterieel erfgoedgemeenschappen. Inzet op kennisdeling en netwerkvorming.	Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Erfgoedgemeenschappen Gemeenten	PPLG Leefbaar Platteland Sociale Kwaliteit Vrijetijdseconomie
Programmatistische inzet Nedersaksisch	Overijssellacademie Medeondertekenaars convenant Overijsselse gemeenten Nedersaksisch taalgebied Duitsland	Vrijetijdseconomie Europa
Programma Verhaal van Overijssel 3.0. 'Het verhaal van verleden, heden en toekomst' - Uitvoeren subsidieregeling - Prestatieafspraken over historisch onderzoek Verhaal van Overijssel.	Overijssellacademie Marketing Oost Cultuurregio's	
Prestatieafspraken met Erfgoedplatform Overijssel over de ondersteuning kleine erfgoedorganisaties (musea, historische verenigingen e.d.).	Erfgoedplatform Overijssel	Leefbaar Platteland Sociale Kwaliteit Cultuurmakelaars

Onderwerp	Partners	Relatie met andere opgaven/programma's
Materieel erfgoed		
Stimuleren eigenaren om middels frequentie inspecties een goed beeld te houden op de staat van hun monument.	Monumentenwacht	
Overijsselse Erfgoedmonitor. In beeld brengen stand van onderhoud rijksmonumenten (niet woonhuizen). Eerste monitor in 2025.	Frequentie en uitvoering nader te bepalen. Onderzoek loopt.	
Werven en opleiden nieuwe restauratie-professionals	RIBO Onderwijs	Innovatie
Subsidieregeling Restauratie Rijksmonumenten	Rijksdienst Cultureel Erfgoed Het Oversticht	
Cultuurfonds Monumenten Overijssel promoten en (waar mogelijk) aanvullen. O.a. zoeken naar nieuwe partners.	Nationaal Restauratiefonds Cultuurfonds Gemeenten	
Continueren leerlijn Behoud het Overijsselse kerkgebouw om te blijven investeren in kennisdeling en netwerkvorming.	Erfgoedacademie Erfgoedgemeenschappen	
Ondersteuning van haalbaarheidsstudies religieus erfgoed. Initiatiefnemers dienen deel te hebben genomen aan de leerlijn, of onderdeel zijn van een gemeentelijke inzet of visie/Kerkenvisie.	Nader te bepalen. Vorm en samenwerkingspartners onderzoeken.	Leefbaar Platteland Sociale Kwaliteit
Uitvoering Steunpunt Cultureel Erfgoed Overijssel. Ondersteuning gemeenten bij de uitvoering van hun monumentenzorgtaak.	Het Oversticht Rijksdienst Cultureel Erfgoed VNG Overijssel	IBT
Erfgoed in transitie(-s)		
Implementatie en doorontwikkeling	Mogelijk externe inhuur	Omgevingsvisie PPLG
Ontwikkeling en uitvoering Interne Erfgoed-Deals. Incl. communicatiestrategie.	Programmabureau Erfgoed Deal Rijksdienst voor het cultureel erfgoed Nationaal Restauratiefonds Groene Grachten	Leefbaar Platteland Sociale Kwaliteit Cultuur Vrijtijdseconomie Ruimte en Bereikbaarheid PPLG
Prestatieafspraken over voorbeeldprojecten rond het beheer en doorontwikkeling van cultuurhistorisch landschap en cultuurhistorische ensembles, zoals de Overijsselse landgoederen.	Landschap Overijssel (penvoerder) Overijssels Particulier Grondbezit Het Oversticht RIBO Overijsselacademie Monumentenwacht Collectie Overijssel Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed	PPLG Leefbaar Platteland Natuur Vrijtijdseconomie
Financiële bijdrage aan het fonds Kleine Culturele Initiatieven Provincie Overijssel i.c.m. cultuur.	Cultuurfonds	Cultuur
Jaarlijkse uitreiking Erfgoedprijs aan voorbeeldproject 'Toekomstbestendig erfgoed'.	Onderzoeken. Onderdeel van communicatiestrategie.	

Onderwerp	Partners	Relatie met andere opgaven/programma's
5.2. Cultureel Aanbod en Talentontwikkeling		
Cofinanciering van organisaties die het Rijk meerjarig financiert (BIS en Rijksfondsen). Maatwerkafspraken met betreffende organisaties.	Rijk Provincie Gelderland Landsdeel Oost Cultuurregio's	
Realisatie van een nieuw cultuurconvenant voor Landsdeel Oost.	Rijk Provincie Gelderland Cultuurregio's in Gelderland en Overijssel (6)	
Versterking van het ondernemerschap culturele sector. O.a. door deskundigheidsbevordering.	Cultuurregio's Gemeenten Cultuur en Ondernemen	
Prestatieafspraken met Museum De Fundatie over het uitvoeren van activiteiten waaronder het behouden, beheren en actualiseren en exposeren van de provinciale kunstcollectie.	Museum De Fundatie Gemeente Zwolle	
Prestatieafspraken met het Filmkenniscentrum over deskundigheidsbevordering filmvertoners, lobby en onderlinge afstemming.	Filmhuizen Filmtheaters	
Vervolg drie regioprojecten: De Werf in de Stedendriehoek, Cross-TIC in Twente en Vaktor in de regio Zwolle.	Cultuurregio's De Werf Cross-Tic Vaktor	
Jaarlijkse voortgangsgesprekken met stichting 4Oost over het programmeringsfonds.	4Oost: - Deventer Schouwburg - Rabotheater Hengelo - Wilminktheater Enschede - Zwolse theaters	
Prestatieafspraken met het OKTO over deskundigheidsbevordering van de kleine(re) theaters in Overijssel.	OKTO (De vereniging van kleine en middelgrote theaters in Overijssel)	
Ondersteuning van de jaarlijkse Cultuurprijs en Cultuurtalentprijs Overijssel.	Stichting Cultuurprijs Overijssel Cultuurfonds Overijssel	
Ontwikkelen en uitvoeren Productieregeling, gericht op het stimuleren van nieuwe professionele cultuuruitingen en versterken van de zakelijke kwaliteit van uitvoerende organisatie.		

Onderwerp	Partners	Relatie met andere opgaven/programma's
5.3 Cultuureducatie en -participatie		
Cultuureducatie		
Matching van het Rijksprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) i.v.m. kwaliteitsverbetering van Cultuureducatie en het vergroten van de deskundigheid van leraren docenten en culturele partners.	Rijk Rijnbrink 21 gemeenten (m.u.v. gemeente Enschede, Deventer, Hengelo en Zwolle) Onderwijs Culturele partners	
Vernieuwen regeling Cultuur aan de Basis (CaB).	25 gemeenten Cultuurregio's Rijnbrink	
Prestatieafspraken met Rijnbrink over uitvoering Rijksprogramma CmK en provinciaal programma CaB: - ondersteuning bij visievorming door scholen; - de ondersteuning van cultuurcoaches bij kwaliteit van cultuureducatie; - het ontwikkelen van integrale cultuureducatie projecten (innovatieve pilots); - monitoring, evaluatie en data verzameling.		
Cultuurparticipatie		
Regeling Cultuurmakelaars continueren en verbinden aan coaches die actief zijn op andere thema's.	Gemeenten	Sociale Kwaliteit Leefbaar Platteland
Vernieuwen subsidieregelingen 'Overijssel toont talent' en 'Cultuurparticipatie, meedoen is kunst'.	Cultuurfonds	
Prestatieafspraken met Rijnbrink over ondersteuning Cultuurparticipatie en Amateurkunst: - ondersteuning cultuurmakelaar en -coaches - deskundigheidsbevordering muziekverenigingen via Musidesk	Rijk Rijnbrink 4 grote steden (Zwolle, Deventer, Hengelo en Enschede)	
Financiële bijdrage aan het fonds Kleine Culturele Initiatieven Provincie Overijssel i.c.m. erfgoed	Cultuurfonds	Erfgoed
5.4. Bibliotheken		
Prestatieafspraken met Rijnbrink over: - hun rol als expertisecentrum - het actief delen van informatie en kennis delen met alle partners in het Overijsselse bibliotheeknetwerk o.a. over de zorgplicht bibliotheken.	Rijnbrink Gemeenten Bibliotheekbesturen	
Uitwerken ontwikkelingsagenda bibliotheekinnovatie	Rijnbrink Gemeenten Bibliotheken	
Rol en functie bibliotheken koppelen aan de thema's laaggeletterdheid, leefbaarheid en (digitale) toegankelijkheid.		Sociale Kwaliteit Leefbaar Platteland Innovatie

Colofon

Uitgave

Provincie Overijssel

Datum

Juni 2024

Ontwerp en vormgeving

provincie Overijssel, Cécile Li
Nu reclame, Ilse Weijman

Beeldmateriaal

provincie Overijssel, Yvonne Hermus
Stefan Lucassen
Martijn Horst
Merel ten Elzen
Lenneke Lingmont
Christein van Hoffen
Ben van Duin
Sanne Peper
VeenstraVisueel

Adresgegevens

Provincie Overijssel
Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
www.overijssel.nl